

CAMERA OSCURA

Een driemaandelijks filmblad - Aflevering 4 - Augustus 1993 - Prijs: 5 gulden

INTERVIEWS MET DARIO ARGENTO EN
UMBERTO LENZI
FILMS O.M. TRAUMA & EXTÉRIEUR, NUIT
ASIA OSCURA EN LENZI FILMOGRAFIE
NIEUW : GASTSCHRIJVERS RUBRIEK

CAMERA OBSCURA NR.4
(AUGUSTUS 1993)

Mike Lebbing, Gedempte Zuiderdiep
53a, 9711 HB Groningen.

Michael Kopijn, Kloosterstraat 38, 9717
LE Groningen.

REDAKTIE:

Michael Kopijn
Mike Lebbing

MEDEWERKERS AAN DIT NUMMER:

Thomas Harbach
Oliver Kerkdijk
Massimo F. Lavagnini
Simon Smith

ABONNEMENTEN:

F 19,- voor 1 jaar (4 nummers) op
gironummer 5894936 ten name van
C.D. Pielage, Groningen. Vermeld met
ingang van welk nummer.

LOSSE NUMMERS PER POST:

F 5,- plus F 1,90 porto (aan postzegels)
voor Nederland en F 8,- voor Europa
en U.S.A.

MET DANK AAN:

Richard Akayama, Dario Argento,
Carolien, Tony Chorlton, Hans Peter
Christen, Jan Doense, Eastern Heroes,
Craig Egerton, Jos Heijnen, Armin
Junge, Kev, Umberto Lenzi, Maerz,
Johan en Margreeth, Max Della Mora,
Steve, Fir Suidema, Verenigde
Rommelmarkten Provincie Groningen,
V.I.C. Groningen, Alain Villars.

VOORWOORD

CAMERA OBSCURA heeft zijn eerste jaar er op zitten! Nu is dat niet een mijlpaal of zo, maar wie zich het voorwoord van het eerste nummer herinnert zal weten dat dit blad werd gestart als een soort experiment. De belangstelling bleek ondanks de specialistische aard van CAMERA OBSCURA groot genoeg om door te gaan (hoewel het natuurlijk altijd beter kan. Subscribe! Subscribe!) Maar we maken dit blad uit pure liefde voor cinema, dus zolang er minstens een paar handjes vol fanaten zijn zullen we doorgaan.

Ondanks het voorgaande wil ik een kritische noot richting lezers plaatsen. Ons hoofddoel is de wat apathische houding die in Nederland bestaat ten opzichte van de films die wij bespreken om te buigen naar een wat enthousiaster milieu. Dat lijkt hoogdraverij, maar kijk eens naar Engeland en Duitsland, waar de fans door het hele land met elkaar communiceren en de fanzines nog steeds als paddestoelen uit de grond schieten. Of moeten we soms eerst net als die landen blootgesteld worden aan de filmcensuur, voordat er een beetje leven in de brouwerij komt? Ik moet er eigenlijk niet aan denken.

Dus, ondanks het gezegde "geen nieuws is goed nieuws" zou ik de lezers nogmaals willen aanmoedigen ons te schrijven over alles wat ze kwijt willen. Dan zou een brievenrubriek (en daardoor wellicht meer contacten tussen fans) mogelijk worden. Laat wat van je horen! Dan weten wij ook waar we het voor doen.

Tot na de zomer.

Mike Lebbing namens de redactie.

INHOUD:

TRAUMA	3
RIVERDERCI E GRAZIE: WEEK OF TERROR	4
TWEE THRILLERS VAN MASSIMO DALLAMANO	5
EXTÉRIEUR, NUIT	7
VIJF FILMS VAN UMBERTO LENZI	11
UMBERTO LENZI INTERVIEW	13
UMBERTO LENZI FILMOGRAFIE	15
ASIA OBSCURA (door Michael Kopijn)	18
DARIO ARGENTO INTERVIEW	24
GUEST COLUMN / GASTSCHRIJVERS-RUBRIEK	28

Bury Me High	18	Nocturnal Demon, The	21
Chinese Ghost Story 3, A	18	Once Upon A Time In China 2	21
Coltello Di Ghiaccio, Il	11	Operation Pink Squad	22
Cosa Avele Fatto A Solange	5	Pink Force Commando	28
Extérieur, Nuit	7	Polizia Chiede Aiuto, La	6
First Time Is The Last Time, The	19	Raid, The	23
Fun And Fury	20	Roma A Mano Armata	12
Golden Queen Commando	28	Sette Orchidee Macchiate Di Rosso	12
Gun And Rose	20	Stone Age Warriors	23
Napoli Violenta	12	Trauma	3

TRAUMA

Aura Petrescu (Asia Argento) is een jongedame met een hoop problemen. Ze vlucht uit het sanatorium waar haar ouders haar hebben gedropt, maar wordt opgespoord en thuisgebracht. Wanneer diezelfde avond Aura's ouders na een van hun goed bezochte seances worden vermoord, slaat ze op de vlucht, uit angst het volgende slachtoffer te worden. Aangezien ze getuige van de dubbelmoord was, wordt ze door de politie gezocht. Ze besluit echter onder te duiken bij een jongeman die ze eerder op de dag ontmoette, de sympathieke David Parson (Rydell).

Gebiologeerd door de mysterieuze en aantrekkelijke Aura, besluit David haar te helpen bij de zoektocht naar de moordenaar. Die operatie is echter niet zonder gevaar, en alle ontberingen versterken de relatie tussen David en Aura, waardoor een wankele doch passievolle liefde ontstaat.

David is dus des te meer geschokt wanneer na een plotselinge ontmaskering van Dr. Judd (Forrest) als de moordenaar, Aura verdwijnt met achterlating van een briefje waarop ze meedeelt zich "bij haar moeder te voegen". David is gebroken door Aura's plotselinge zelfmoord en zwerft een tijd door de stad. Dan vangt hij, terwijl hij totaal gedesillusioneerd op de stoep zit, een glimp op van Aura's armband. Wat volgt is een even onverwachte als lugubere ontknoping, waarbij Argento's ware aard triomfeert: de ware moordenaar krijgt de ware beloning.

Dario Argento's elfde feature is een in meerdere opzichten tamelijk vlakke en luchtige film geworden, maar dat is misschien niet zo vreemd, in aanmerking genomen dat TRAUMA een Amerikaanse produktie in een 'nieuwe periode' (zie interview) is. Paradoxaal is echter het feit dat TRAUMA de eerste films sinds DEEP RED (1975) is die een opbloeiende liefde als rode draad door het verhaal heeft lopen, hetgeen een terugkeer naar 's mans humanisme suggereert. De relatie tussen Aura en David is weliswaar een zwaarwegend thema in TRAUMA, is echter niet doorweven met het enerzijds pittoreske en anderzijds ambivalente karakter van Hemmings' en Nicolodi's verhouding in DEEP RED.

Dat is meteen al een punt waar Argento vreemd genoeg iets te oppervlakkig is geweest. Wat echter ook ontbreekt, zijn die 'explosies van creativiteit', zoals Argento ooit zijn produktieve geest tijdens het draaien (het talent te kunnen improviseren met verbluffende resultaten) verwoordde. In TRAUMA komen we nergens opvallende hoogstandjes tegen. Mertes' fotografie is uitstekend en steadicam-operator Kirk Gardner is zeker op dreef, maar het oogt allemaal te vlak: Argento's gedrevenheid die

resulteert in de zo aanbeden, diepe, onder de huid gaande Italiaanse cinema is nauwelijks waarneembaar.

Tom Savini's effecten zijn goed maar kort in beeld en zelfs dan afstandelijk. Weet de ouderwetse 'coup de couteau' zich altijd verzekerd van succes, in TRAUMA is de 'noose-o-matic' (een apparaat dat zorgvuldig onthoofdingen garandeert) een kil en van Argento's theatrale regie gespeend moordwapen. Van zijn drang om moord tot iets dramatisch, persoonlijks of zelfs moois (in zijn encenering) te maken, blijkt in TRAUMA niets.

Met TRAUMA grijpt Argento terug op twee monumentale werken: THE BIRD WITH THE CRYSTAL PLUMAGE (1969) en DEEP RED. Van THE BIRD herkennen we het ouderwetse moordmysterie, met zwarte handschoenen, veel P.O.V. shots, een moord 'die niet klopt' in het begin en

een verrassende ontknoping. Uiteraard treffen we deze ingrediënten ook aan in DEEP RED, maar naast de al genoemde liefdesgeschiedenis zien we ook veel van Clara Calamai's personage terug, haar dramatische afrekening inbegrepen (die duidelijk de inspiratie voor de noose-o-matic is geweest). Tenslotte doet de seance, tijdens welke Aura's moeder uitroept dat de moordenaar zich in de kring bevindt (zodoende de moordenaar dwingend haar het zwijgen op te leggen), sterk denken aan de scènes tijdens het parapsychologie-congres met Macha Meril.

De titel TRAUMA lag zo voor de hand dat de fans zich al verwonderd afvroegen waarom er voor zoiets simpels was gekozen. In TRAUMA is het eh... trauma echter wederom geslaagd gevisualiseerd als de drijfveer van de moordenaar, die zo zijn 'hangups' heeft: er wordt alleen gedood terwijl het regent. Eros Pagni zei het al in DEEP RED: de moordenaar moet telkens de specifieke situatie waarin het trauma

ontstond recreëren. In TRAUMA gaat dat zelfs zo ver dat een slachtoffer pas in haar hotelkamer kan worden afgemaakt wanneer het brandalarm in werking treedt en de sproeiërs aangaan!

AURA'S ENIGMA was natuurlijk een veel betere titel geweest. De film draait voornamelijk om de frele Asia, die zich als 'vreemdeling in een vreemd land' (een van de terugkerende thema's in Argento's films) in een onzekere en wankele positie bevindt. De moord op haar ouders, maar ook haar eigen leven is een mysterie. Aura's kwetsbaarheid wordt geaccentueerd door haar grote afhankelijkheid van David; daarnaast, en hier komt Argento's autobiografische brandmerk weer naar voren, is ze anorexia-patiënte. (Argento kent al lange tijd eetproblemen, zie bijvoorbeeld PHENOMENA.) En het moet gezegd: Asia zet een vrij overtuigende rol neer. Het is wel een beetje vreemd om 'dat kleine meisje' (DEMONI 2) ineens als een ware Italiaanse genrediva zo'n

Argento op de set

belangrijke rol te zien spelen, maar mooi is het allemaal wel (of niet Oliver?).

Al met al kent TRAUMA sporadisch momenten van inspiratie: David's vertwijfelde uitreiken naar een afbeelding van de Ophelia—"mythe" na Aura's verdwijning; het buurjongetje van de moordenaar die met de noose-o-matic speelt totdat de moordenaar binnenkomt, en het laatste kwartier van de film is uberhaupt vrij sterk. Dat zijn de momenten waarop we

Argento weer herkennen.

TRAUMA wekt sterk de indruk dat Argento meer dan voor hem normale aandacht aan de acteurs en actrices heeft beteed (met als resultaat een zo mogelijk nog demonischer Piper Laurie dan in CARRIE (1976)). Maar zoals bekend liggen zijn grootste kwaliteiten niet op dat vlak. Wellicht zou een terugkeer naar Italië en nauwere samenwerking met Franco Ferrini of Michele Soavi pas een film in de lijn van het magnifieke OPERA (1987) opleveren. Wie kan het zeggen? Uiteindelijk draait alles in Argento's wereld om een soort exorcisme op hemzelf, met cinema als resultaat.

De laatste shots van de film deden wat dat betreft mijn mond openvallen van verbazing. Niet eerder sloot hij een film op zo'n luchthartige manier af (terwijl de eerste beelden na de openingstitels getuigen van een onomwonden cynisme).

Argento is net zo onberekenbaar als zijn moordenaars – wellicht doen ze ons binnenkort weer eens echt naar adem snakken. Vooralsnog maakt de maestro een (te?) gelukkige indruk.

Mike Lebbing

TRAUMA

regie/ productie: Dario Argento;

scenario: Dario Argento & T.E.D. Klein;

camera: Raffaele Mertes;

montage: Bennett Goldberg & Dario Argento;

muziek: Pino Donaggio;

speciale effecten: Tom Savini;

met: Asia Argento, Christopher Rydell, Piper Laurie, Frederic Forrest, James Russo, Brad Dourif, Laura Johnson.

'RIVERDERCI E GRAZIE

Van oude festivals en de dingen die voorbijgaan.

Het WoT, die doorn in het oog van het filmrescenserend establishment, was dood en, hiep hiep hoera, herrees bij wijze van jubileum-special effect als het 10e Festival van de Fantastische Film 1993. Terug op de oude stek – Alhambra, Amsterdam, geëxpandeerd tot een week en natuurlijk inclusief een nachtelijke marathon in Tuschinski, alwaar de vertrouwde sfeer hing van het Attila de Hun Congres voor Cultureel Zwakbegaafden.

"De Week" (zoals het festival al snel werd aangeduid) was voor ondergetekende als vervroegd uitgetreden fantasticofiel (opa wordt oud...) vooral de tastbare realisering dat het tegendraadse genrefan-gevoel van tien jaar geleden met geen enkele kunstgreep is terug te halen. En bovendien – wanneer je tien jaar lang iedere zomer naar Schiermonnikoog op vakantie bent geweest wil je wel eens naar Saint Tropez, nietwaar. (Ach, het is gecompliceerder dan dat, maar laat ik niet afdwalen.)

Organisator Film Events had – ondanks de gebruikelijke problemen met al dan niet meewerkende distributeurs ergo al dan niet beschikbare films – een volvet programma samengesteld. Daarin veel retrospectieve blikken (negen jaar WoT, het oeuvre van Dario Argento), een véél te klein beetje Azië (de Engels gedubde versie van John Woo's HARD BOILED plus andermaal AKIRA en de eveneens japanse komeet TETSUO II: THE BODY HAMMER) en een pover knuistjevol Europees werk. Een en ander was in de strak vormgegeven catalogus nog

eens kort-maar-krachtig na te lezen, al liet het dunne verhaaltje over Argento ernstig te wensen over. A propos Argento; de Maestro himself gaf, evenals John McNaughton acte de présence in Alhambra, hetgeen de echte WoT-veteranen alsmede de organisatoren zelf even het gemoed borrelend liet volschieten. Na negen jaar toch nog VIP-gasten!

Ook kwam een équipe van Pey Mey Diffusion (organisator van het Festival du Film Fantastique in Brussel) nog even gedagzeggen, dus ik werd accuut geveld door een aanval van Belgische nostalgie. (Salut, Freddy. Quand c'est fini, le plaisir, c'est fini, non...)

Vlnr: Chow Yun Fat, Tony Leung en John Woo

Enfin, in die eerste aprilweek kreeg niemand de kans om zich te vervelen, al waren er weer een of twee zaagselkoppen die voor zulke futiele zaken als spanningsopbouw, dialoog of subtiliteit ("Hoe spel je dat?") geen geduld konden opbrengen en hun minimale IQ in navenante opmerkingen publiekelijk tentoonstelden.

Derhalve mijn verzoek aan alle vaders en moeders om bij een eventueel volgende editie de kinderen bij de kassa af te geven. Dank u. Wandel ik even door het filmaanbod, dan kom ik onderweg van alles tegen: het feestelijke sf-actiespektakel

FORTRESS (met alweer een Oscar-rijpe bijrol van ons aller Jeffrey Combs), bloodshedding Chow Yun-Fat in Woo's ode aan de kogel HARD BOILED (check it out bij Enjoy Video!), Soavi's sinistere LA CHIESA, het goeddeels gezepte DOPPELGANGER, het nogal onderschatte CANDYMAN (gaat het, in tweeërlei opzicht, met de horrorfilm weer de goede kant op...?) en de hysterische en absurde sf-comedy ACCION MUTANTE uit Spanje.

NEAR DARK, PAPERHOUSE, MIRACLE MILE (subliem nog altijd) waren nog een keer op het witte doek te bewonderen. En tussen HELLRAISER 3 en EVIL DEAD 3 (vitamineloos en zoutarm junkfood voor de breindode "Nintendo-house" generatie; vijftientig stupide beeldjes per seconde) viel Arthur Joffé's subtiel en melancholieke ALBERTO EXPRESS natuurlijk dubbel op. En het verbaasde eigenlijk niemand dat BRAIN DEAD (gorefest a la carte en creatief met tuinkabouters) de wereldwijd zo felbegeerde Silver Scream Award voor Nieuw-Zeeland binnenhaalde.

in samenwerking met MGM-Cinemas

Film Events presenteert

PROGGERAMIVA

FESTIVAL
LES VAN DE
FANTASTISCHE
v/h THE WEEKEND OF TERROR
FILM

1 t/m 7 april 1993

Alhambra 1 en 2, Amsterdam

lees OOR

Zo verliep alles naar ieders tevredenheid. Toen de laatste metertjes celluloid door de projectoren waren geschoten was het ineens vroeg in de donderdagnacht en een week later.

Even zag ik voor mijn geestesoog Dario Argento nog eens de Alhambra-foyer binnenkomen - een kleine Romein in Amsterdam. Ik hoorde hem nog eens INFERNO inleiden, nog een keertje gepassioneerd spreken over zijn meester en inspirator Sergio Leone. En ik wist: al heb ik in ruim tien jaar mijn verhouding met film verbreed, verdiept, verloochend, vervloekt en weer opgepakt en al zijn film, genrefilm, filmindustrie en ikzelf in

die tijdspanne drastisch veranderd - die grote kleine man van INFERNO zal me altijd dierbaar blijven.

Tevreden fans, een goed zaalbezettingsgemiddelde, geen incidenten; het tiende Festival van de Fantastische Film mag geslaagd worden genoemd. En terwijl de laatste vrijwilligers Alhambra verlieten doofden de lichten in de foyer. Buiten wachtte, zoals altijd, het gewone leven.

Oliver Kerkdijk

"Un grand merci" aan iedereen die naar ALBERTO EXPRESS is komen kijken en een speciale groet aan hen die mijn gemoedstoestand in de zon parkeerden: Fir, Mike - "We've come to the end of a long journey", Han "let op de zwerver" W., Phil en Bart van der Put (Wanneer richten jullie nou 's een cabaretje op?), Ruben (Keep the sunny face, dude.), Ruud en Jos ("Girls, girls, girls!" Never a dull moment with you guys.) 'Riverderci e grazie.

TWEE THRILLERS VAN MASSIMO DALLAMANO

COSA AVETE FATTO A SOLANGE?

Op een zonnige middag drijft er een bootje langs de oevers van de Thames. De inzittenden zijn Enrico Rossini (Testi), leraar gymnastiek en Italiaans aan een Londense meisjesschool, en een van zijn leerlingen, de lieflijke Elizabeth (Galbo). Tijdens hun intieme boottochtje vangt Elizabeth een glimp op van een gruwelijk tafereel op de oever: een meisje wordt achternagezeten en vermoord.

Het slachtoffer blijkt een leerlinge te zijn van Enrico, die angstvallig zijn relatie met Elizabeth geheim probeert te houden voor zijn vrouw Herta (Baal). Als Elizabeth uiteindelijk de leiding van de school verslag doet van de gebeurtenissen op die bewuste middag, heeft de moordenaar op dezelfde wrede wijze wederom

toegeslagen.

Vlak daarna zal Elizabeth het noodlot over zich afroepen door en public te verklaren dat ze de moordenaar kan identificeren, waardoor de dader zich gedwongen voelt haar de mond te snoeren. De enige aanwijzing blijkt dan de zwarte pij van de moordenaar. Enrico, verbitterd door Elizabeth's dood, tracht vervolgens met hulp van Herta de dader op te sporen. Het blijkt al snel dat er onder de schoolmeisjes een geheimzinnige club bestond, waarvan de leden allerminst onschuldige praktijken uitvoerden. Het spoor leidt naar het zwakzinnige meisje Solange (Keaton), die onbewust de motivatie vormt voor een vergeldingsactie door een persoon uit de nabije omgeving van Enrico.

Regisseur Massimo Dallamano debuteerde in het genre

in 1968 met de giallo LA MORTE NON HA SESSO/DEATH HAS NO SEX (na voordien cameraman te zijn geweest in enkele Sergio Leone films) en maakte daarna het eigenaardige IL DIO CHIAMATO

DORIAN/DAS BILDNIS DES DORIAN GRAY (1970). Achteraf bleken dit slechts vingeroefeningen voor Dallamano's beste film en een van de beste giallo's ooit gemaakt: COSA AVETE FATTO A SOLANGE?/WHAT HAVE YOU DONE TO SOLANGE?

Deze cult-thriller is een absolute must. Dallamano weet, geholpen door een bekwame internationale cast (met een opvallende Testi) zijn met Di Geronimo geschreven scenario perfect op celluloid vast te leggen (camera: Joe D'Amato!). Hij gaat daarbij opvallend rustig te werk qua geweld; de moorden zelf worden nauwelijks getoond, alleen de slachtoffers komen kort in beeld als de daad is volbracht.

Het sterkste punt van de film is het feit dat de spanning en aandacht minuut na minuut worden vastgehouden, SOLANGE stapte constant nieuwe zijpaden op wanneer oude zijn bewandeld. Fraai is vooral de wijze waarop duidelijk wordt gemaakt, wat er werkelijk achter het raadsel steekt. De film is dan al een uur onderweg, maar al het voorgaande krijgt plotsklaps een verrassende draai. (Tip: bekijk na het zien van de film nog eens de fraaie beelden achter de openingstitels).

Het oplossen van een gecompliceerde puzzel – alleen die handeling, en niets anders – is waar het hier om draait: de oplossing zelf is in principe onbelangrijk. SOLANGE beweegt zich structureel voort door haar red herrings en talrijke subplots, aangedreven door het giallo-mechanisme zoals Mario Bava dat ooit ontwierp. Dit is de Italiaanse thriller in optima forma, perfect van muzikale tinten voorzien door – wie anders – Ennio Morricone.

LA POLIZIA CHIEDE AIUTO

Het lag geheel in de lijn der verwachting dat Dallamano terug zou keren naar de giallo in het algemeen, en de succesvolle formule van SOLANGE in het bijzonder. Dat gebeurt uiteindelijk in 1974 en het resultaat is LA POLIZIA CHIEDE AIUTO/WHAT HAVE THEY DONE TO YOUR DAUGHTERS? Zoals de meeste vervolgen haalt ook deze film niet het niveau van zijn voorganger, maar een echt slechte film is het niet.

De intriges op de meisjesschool worden dit keer vervangen door een verhaal over prostitutie van jonge meisjes en corruptie binnen het politieapparaat. (Dallamano verpest de stemming al een beetje door in het begin middels een tekst moralistisch de vinger op te steken, terwijl de film zelf tamelijk opportunistisch is.) Inspecteur Silvestri (Cassinelli) onderzoekt de moord op een jonge dame en stuit alras op een serie schokkende zaken, maar steekt ondanks tegenwerking zijn nek uit en weet de zaak op te lossen.

Ditmaal hanteert Dallamano letterlijk en figuurlijk de botte bijl. De sfeer van SOLANGE weet hij zelden te recreëren en zoekt zich noodgedwongen een uitweg via enkele zeer heftige goreffecten (met als dubieus hoogtepunt een shockerende amputatie). LA POLIZIA CHIEDE AIUTO is een nogal onsamenhangend werkje; wellicht had een nieuwe samenwerking met Di Geronimo een in ieder geval boeiender verhaallijn opgeleverd. Helaas krijgt de charismatische Mario Adorf een veel te oppervlakkige bijrol en is Stelvio Cipriani's uitstekende muziek als paarden voor de zwijnen.

Overigens zou het letterboxed formaat hier wonderen doen, want teveel scènes gaan de mist in: van alle shots waarin je tijdens een gesprek links een neus en rechts een oor kunt waarnemen (met voor goed measure centraal een schemerlamp) krijg je de behoefte aardappels te gaan schillen.

Zelfs na Dallamano's dood (hij overleed na LA POLIZIA werd uitgebracht) duikt zijn naam weer op, om precies te zijn in de credits voor Alberto Negrin's ENIGMA ROSSO (1978). Hierin wordt hij vermeld als co-scenarist; blijkbaar liet wijlen Dallamano nog een paar velletjes papier met een idee voor een film na, die voor het grijpen lagen. Trouwens, ik zeg het maar even, ENIGMA ROSSO handelt over ... (hold your breath) schoolmeisjes en prostitutie. Die man heeft wel een aantal vreemde preoccupaties gehad.

COSA AVETE FATTO A SOLANGE? is in Nederland uitgebracht door Empire onder de titel WHO'S NEXT? (SOLANGE) (laat je niet in de war brengen onder de afzichtelijke inlay) en LA POLIZIA CHIEDE AIUTO door Video Screen onder de toepasselijke sleazy titel DE DOOD VAN EEN CALLGIRL.

Mike Lebbing

COSA AVETE FATTO A SOLANGE?/DAS GEHEIMNIS DES GRUNEN STECKNADELN/WHAT HAVE YOU DONE TO SOLANGE? (Italië/West Duitsland 1971)

regie: Massimo Dallamano;
productie: Leonardo Pescarolo, Fulvio Lucisano;
scenario: Bruno Di Geronimo, Massimo Dallamano
camera: Aristide Massaccesi (= Joe D'Amato);
montage: Antonio Siciliano;
muziek: Ennio Morricone;
met: Fabio Testi, Karin Baal, Christine Galbo, Joachim Fuchsberger, Camille Keaton.

LA POLIZIA CHIEDE AIUTO/WHAT HAVE THEY DONE TO YOUR DAUGHTERS? (Italië 1974)

regie: Massimo Dallamano;
scenario: Ettore Sanzo, Massimo Dallamano;
camera: Franco Delli Colli;
montage: Antonio Siciliano;
muziek: Stelvio Cipriani;
met: Claudio Cassinelli, Giovanni Balli, Franco Fabrizi, Mario Adorf.

Au paradis des ombres:

EXTÉRIEUR, NUIT

I. Wanneer is film op zijn mooist? Wanneer is film het meest eerlijk, gracieus en wreed, wonderlijk en droevig tegelijk? Voor mij is dat wanneer hij het vergankelijke van tijd voelbaar maakt, het tragische korte en onvolkomene van een mensenleven laat zien en achter de alledag weet te reiken waar ruimte en tijd van abstract naar tastbaar overgaan. Film is op zijn mooist wanneer hij uit stukjes leven is gecreëerd – dan is film namelijk zelf een stukje leven geworden, een woord van consolatie voor sommigen, een puzzelstukje of mystificatie voor anderen, en daarom zo waardevol in juist zo'n krap bemeten mensenbestaan.

Zovele films zijn louter snel vervliëgend amusement of dorre kunst en het blijkt in een steeds sneller veranderende en verhardende wereld almaar moeilijker iets te scheppen dat meer is dan koud kassamechaniek of gerationaliseerde vorm met verantwoorde inhoud. Toch zijn er, bij intensief speurwerk tussen de immer hoger wordende afvalbergen celluloid, altijd pareltjes te vinden waarin gevoel ligt dat elders niet meer is aan te treffen: *STORIA DI RAGAZZI E DI RAGAZZE* (Pupi Avati), *HOUSEKEEPING* (Bill Forsyth), *DE BRUIT ET DE FUREUR* (Jean-Claude Brisseau), *TURNE* (Gabriele Salvatores), *IM INNEREN DES WALS* (Doris Dörrie), *UN COEUR EN HIVER* (Claude Sautet) of *ROSELYNE ET LES LIONS* (Jean-Jacques Beineix) zijn zulke pareltjes.

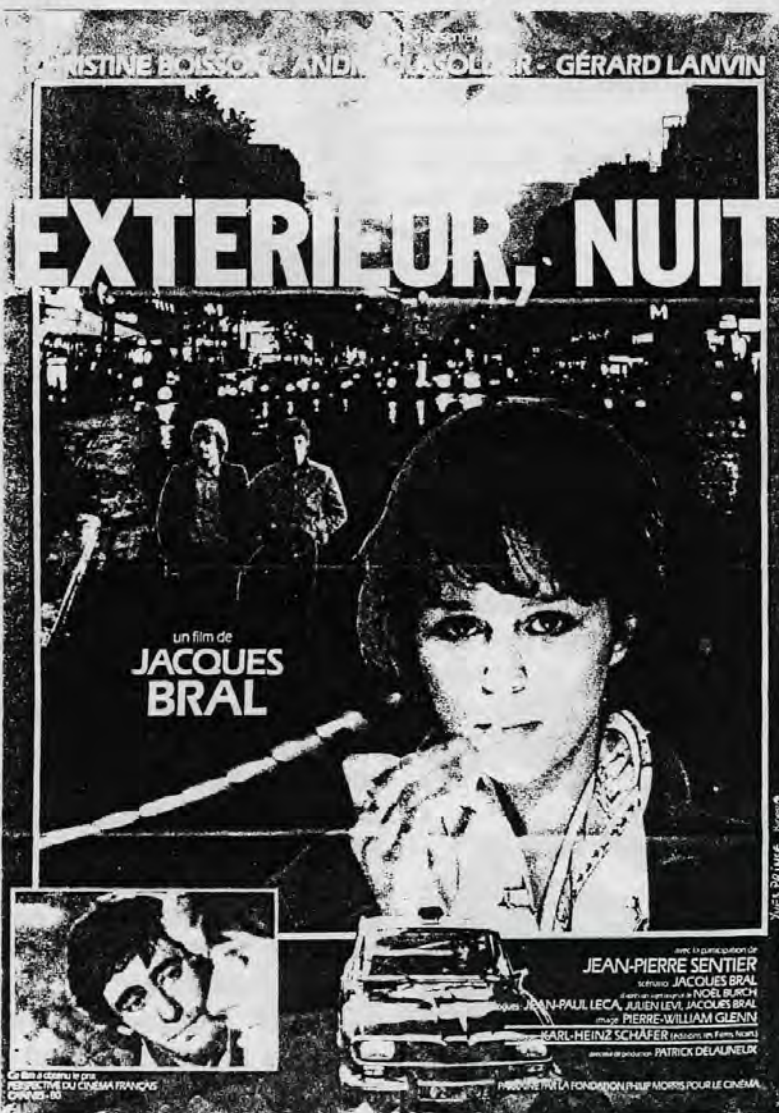
Doorgaans is de teneur van deze films weinig opwekkend, maar zou het anders kunnen zijn? Nee. Een goed voorbeeld van een somber juweel is Tsui Hark's epische *A BETTER TOMORROW 3* – hij is als een levend organisme en zich bewust van de hopeloosheid en reddeloosheid van de wereld waaruit hij is voortgekomen, maar bezit ook een lyrische geweldspoëzie en een onmeetbaar diep gevoel van alomtegenwoordig noodlot, nutteloze strijd en onafwendbaar verlies. Dat is film op zijn mooist: nog een laatste keer omzien voordat je ondergaat in de schaduw van de aflopende tijd.

Een grote misvatting is, dat melancholieke of sombere films alleen deprimeren. Men zoekt altijd naar het lichtpuntje aan de horizon – die horizon blijft echter steeds op dezelfde afstand en er zijn zo weinig lichtpuntjes. De filmindustrie doet niets anders dan met entertainment het publiek van lichtpuntjes voorzien, ofschoon het haast ordinair boerenbedrog is. Maar de

illusie is geraffineerd, volkomen en cyclisch – het is namelijk de aard van de mens, naar licht te zoeken. Dat men melancholie en schaduw de hand kan reiken om in dit wakend bestaan tenminste een zekere innerlijke harmonie te verwerven lijkt voor velen onbegrijpelijk, een filosofische gedachtengang te ver verwijderd van de vertrouwde zoektocht naar licht, naar geluk. Deze waarheid is soms verwoord in literatuur, verbeeld in film, maar ligt in grijstonen, nuance en subtiliteit verborgen zodat je moet luisteren in plaats van horen, kijken in plaats van zien – wie dat doet, zal de sombere poëzie van de dingen zoals ze nu eenmaal zijn en vergaan vanzelf begrijpen en aanvaarden.

Iedere cinefiel heeft zo zijn *raison d'être*, zijn redenen waarom hij zo vaak aan gene zijde van de spiegel verblijft. Dit zijn de mijne.

Soyez bienvenue au paradis des ombres...

II. In 1991 bracht ik een groot gedeelte van de zomer in Parijs door. Het was een zomer die ik nooit zal vergeten en waarin het uiteindelijk voor de tijdsduur van een ogenblik (of waren het ogenblikken...) zo licht was, zo helder, dat ik alles in mijn leven in perspectief mocht zien. Dit "moment of incredible brightness" (*INFERNO*) was een metafysische ervaring die mij meer dan ooit tevoren deed beseffen hoe futiel onze verrichtingen zijn om de schaduwen op afstand te houden. Met dat ene ogenblik verdween ook mijn laatste restje geloof in positieve verandering en voorspoed. Optimisme doet de samenleving als geheel misschien goed – het zal de mens als individu vroeg of laat volledig desillusioneren.

The last time I saw Paris... ik herinner me alles van die zomer. De café's waar ik hele middagen op het zonoverstroomde terras doorbracht. De grote Seurat-expositie in het Grand Palais. De zwerftochten door de Parijse avond, het gonzen van leven in Saint Germain-des-Près en de serene stilte van de Place de Furstenberg. Ik herinner me de tijdloosheid van de tekeningen in het Musée Gustave Moreau, de toevallige ontmoeting met actrice Fabienne Babe in het Max Linder Panorama tijdens de pauze van *MY FAIR LADY*. Ik proef nog de heerlijke verse frambozentaartjes van traiteur Layrac in de rue de Buci, zie nog de lange rij voor het Grand Rex toen daar *ATLANTIS* van Luc Besson in première ging. Er waren sombere dagen, er klonk raj-muziek uit een nauw corridor in de rue de Saint-Denis, de rozen in de Jardin des Plantes bloeiden

en niets ter wereld zou me nog ooit naar Nederland kunnen doen terugkeren. Nu ik weer gewoon Hollandse boterhammen met pindakaas eet en het leven al lang terug is op het oude dwaalspoor herinner ik me een oude lantaarn, een bankje en een klein meertje tussen de bomen. Het lantaarnlicht werd in het donkere water weerspiegeld, af en toe snaterden eenden en de witte zwaan gleed geruisloos door de avond. Een avond in de nazomer, je voelt het einde naderen, een zomereinde heeft iets treurigs, iets onherroepelijks.

Het meisje nam mijn hand en vertelde wat ze in de lijnen zag. Ik luisterde naar wat ze zei. Toen dat ogenblik van ongelooflijke helderheid en, als in een ademtocht, het noodlot dat zich voltrok.

Dit is slechts één verhaal. Er zijn ontelbare verhalen; ze kruisen elkaar in de tijd, lopen parallel, spiegelen zich, herhalen zich en leven voort in fictie, zodat er altijd ergens iemand is die herkent wat hij leest of ziet. Soms is het herkende gedeelte maar een detail – een geste, een opmerking, een lichtval – en in die fractie van een seconde waarin je het detail opmerkt ben je terug op een andere plaats in een andere tijd. Soms, echter, is dat wat je herkent een gevoel, iets dat in de zinnen, de beelden ligt en dat niet kan worden omschreven noch kan worden geduid in de tijd.

Het overkwam mij die zomer in Parijs toen ik EXTÉRIEUR,NUIT zag.

III.

Madame de Montreuil: "Don't you think that illusions are, by their nature, sweet?"

Vicomte de Valmont: "I have no illusions. I lost them on my traverse."

uit: DANGEROUS LIAISONS (Stephen Frears)

EXTÉRIEUR,NUIT. De film die de ondraaglijke lichtheid van het bestaan beter verbeeldt dan welke andere film ook – een film waarvan de intrinsieke waarde even hoog

Bral, Dussolier, Boisson en Lanvin op de set

en zuiver is als een "true sentence" uit een Hemingway-roman; waarachtig tot in zijn diepste wezen zonder ook maar een moment twijfelachtig diepzinnig of gratuit te werken. EXTÉRIEUR,NUIT werd eind 1979 door de Franse regisseur Jacques Bral gemaakt, deels met geld van de Commission d'Avance sur Recettes (filmfonds dat subsidies verstrekt – momenteel overigens voorgezeten door Jeanne Moreau) en deels met eigen kapitaal, samengebracht via de eigen produktiemaatschappij Les Films Noirs. Oorspronkelijk opgenomen in 16 mm. (evenals zijn twee eerste lange films M88 en FRISOU) werd de film voor

bioscoopvertoning opgeblazen naar 35 mm, wat het toch al prachtige locatie-camerawerk van Pierre-William Glenn (inmiddels zelf regisseur van meer commerciële produkties) een sfeerrijke "korrel" verleent, een soort blauwgrijze sluier welke weer een diepe zachtheid geeft aan nachtelijk Parijs en het verhaal.

Dat "verhaal" is de filmische impressie van een episode uit het leven van drie mensen: Léo, Bony en Cora. Léo (Gerard Lanvin) is een saxofonist die reclame-deuntjes schrijft om zich financieel staande te houden. Bony (André Dussolier) is een veteraan aspirant schrijver die de huur van zijn appartement bekostigt met geld dat hij verdient met opdracht-teksten en administratieve werkzaamheden.

André Dussolier (Bony)

Léo staat op een dag met een koffer voor Bony's deur en meldt dat hij zich "hier een tijdje zal installeren". Hij heeft zojuist baan en vriendin achter zich gelaten; "j'en ai marre" – "ik heb er genoeg van".

Léo en Bony hebben als vrienden een gezamenlijk verleden dat ooit begon op de tiende mei 1968 toen ze elkaar bakstenen aanreikten in de rue de la Montagne-Sainte Geneviève (in het vijfde arrondissement van Parijs, beter bekend als het Quartier Latin). Na de studentenrellen, na mei 1968 hebben ze nog heel wat samen beleefd, zijn elkaar wel eens uit het oog verloren maar hebben elkaar ook steeds weer ontmoet, zo vertelt Bony, "comme si on s'était jamais quittés". Maar de twee zijn, zoals vele van hun generatiegenoten (vlak na de Tweede Wereldoorlog geboren), getekend door die eerste samen intens beleefde gebeurtenissen, waar de idealen van een generatie sneuvelden. Daarna was er de grote leegte waaruit het, na zoveel jaar nu, nog nauwelijks mogelijk is te ontsnappen. Léo en Bony lijken na die "peak experience" – het harde denouement in een slepende geschiedenis waarin de Franse staat het opneemt tegen vermeend subversieve elementen en het eigen volk – veroordeeld tot de identieke onopvallendheid van gewone burgers die niet alleen een slag maar de hele oorlog hebben verloren.

Daarom leunen ze van tijd tot tijd mentaal tegen elkaar aan om ieder voor zich niet om te vallen. EXTÉRIEUR,NUIT is de kroniek van zo'n episode, waarin de toon wordt gezet met woorden, blikken en de melancholische klanken van Karl-Heinz Schafers schitterende soundtrack. Meer dan ooit is de muziek hier de weerklink van een, uitgesproken fatalistisch, levensgevoel; ze is er niet voor een oppervlakkig effect, ze is van belang voor het wezen van het verhaal. In iedere mineur-noot van deze marche funèbre voor een "Stadt der verlorenen Seelen" is de ontgoocheling weerspiegeld die Léo en Bony maakt tot wat ze zijn.

's Avonds en 's nachts zwerven ze, al dan niet in elkaars gezelschap, door de straten van Parijs. Ze hangen wat aan de toog in een cafe, converseren tot de glazen leeg zijn, denken in de stiltes na over niets in het bijzonder. De herinneringen en verloren dromen blinken door in hun gesprekken; het zijnrepetitieve aaneenschakelingen van bijna levenloze prozaische opmerkingen, wederzijdse porren en cynische steken waarin een soort bittere verliezershumor ligt. Soms zijn er toevallige (?) ontmoetingen met andere mensen – nietige eilandjes, al even verloren in de nachtelijke oceaan als Léo en Bony zelf.

En dan is er, vroeg of laat, de morgen. Die grijze morgen die het einde van alles lijkt te zijn, ontvucherend ruw symbool voor alle zinloze dingen in de wereld – die grijze, grijze morgen die je niet eens kunt wegschreeuwen omdat je te afgemat bent door het denken aan niets in het bijzonder. Dan is melancholie een zacht sentiment, een handreiking en bijna een luxe in de schaduw van een leven dat eindeloos lijkt te duren en – als was de ultieme cynische grap – nog nergens toe leidt ook.

Er is geen verklaring, er is geen verlossing, er is niets.

Jaren na EXTÉRIEUR,NUIT zal regisseur Eric Rochant in zijn kleine maar zeer fijne Parijse verhaal UN MONDE SANS PITIE een verre geestverwant van Léo en Bony opvoeren met de welhaast archetypische lanterfanteraar Hippo (Hippolyte Girardot in de rol van zijn leven). In het verhaal steekt eigenlijk een wat romantische, bijna komische versie van EXTÉRIEUR,NUIT, met Hippo die verliefd wordt op de ambitieuze tolk Natalie (Mireille Perrier) en daarmee de vriendschap met copain Halpern (Yvan Attal) verwaarloost.

In de openingsscène van UN MONDE SANS PITIE verwoordt Hippo zijn bijna charmante "nihilisme" als volgt: "...si même on pouvait croire qu'on sert a quelque chose, qu'on va quelque part. Mais qu'est-ce qu'on nous a laissé? Les lendemains qui chantent? Le Grand Marché Européen? On a que dalle, on a plus qu'a être amoureux comme des cons, et ca, c'est pire que tout."

Een korrelige structuur . . .

Hetzelfde zou Léo hebben kunnen zeggen in EXTÉRIEUR,NUIT.

IV. En dan gebeurt dat iets dat alles, bijna in het voorbijgaan, verandert. Léo stapt op een avond in de taxi die wordt bestuurd door de koele, mysterieuze Cora (Christine Boisson); de monotonie breekt in zijn bestaan en dus ook die in het leven van Bony. De episode die EXTÉRIEUR,NUIT heet, krijgt een vreemde en directe spanning en de verschijning ten tonele van Cora zou een

wonder heten als dat woord in dit verhaal niet volkomen misplaatst was.

Wie is Cora, de taxichauffeur in jeans en bomber jack die alleen na zonsongang (TAXI DRIVER revisited...) door de stad koerst? Net als Léo en Bony komt ook de kijker – enige getuige van deze zwerftocht door de nacht – zo goed als niets over haar te weten en dat "zo goed als niets" is voldoende voor regisseur Bral om Christine Boisson te inspireren tot een karaktercompositie waarvan schakering en intensiteit, naar mijn gevoel, alleen zijn overtroffen door actrice Christine Lahti als Sylvie in HOUSEKEEPING (1987) van Bill Forsyth.

Achter Cora's pantser van querulant gedrag, voortdurende provocatie en agressieve wispelturigheid schuilt "un oiseau blesse", zoals de jong gestorven

Cora observeert Léo

acteur Gerard Philipe er ooit zo meeslepend een vertolkte in dat cinema-monument voor troosteloze "noir" UNE SI JOLIE PETITE PLAGE (1948) van Yves Allegret – een gewonde vogel die lijdt aan een pijn die niemand nog kan wegnemen of zelfs maar verzachten en die wacht op een genadig, niet meer af te wenden einde. Cora is een vechtster op de vlucht, een eenzaam en door het eigen duistere verleden opgejaagd dier bang voor stagnante wateren (daarin zou ze zichzelf immers gereflecteerd kunnen zien...), bang voor vertrouwen en voor de liefde. Dat laatste koestert ze – het is o zo duidelijk – voor Léo, zonder dat echter ooit toe te geven, en Léo wordt radeloos en woedend van haar eeuwige ondoorzichtige spel van aantrekken en afstoten. Zo mogelijk nog treuriger om gade te slaan is de blik van Bony op Cora; hij is zeer van haar onafhankelijkheid gecharmeerd, herkent er wellicht een bij hemzelf al lang geleden gedoofde passie in. Tegelijkertijd realiseert hij zich al snel dat zij hem niet uit zijn doelloze sleur zal verlossen, dat hij in zijn cynisme voor zijn verdere leven afgeschermd is van de rest van de wereld.

De criminele escapades van Cora – ze berooft klanten tijdens de nachtelijke taxiriten – verbazen Léo en Bony maar maken haar tezelfdertijd nog mysterieuzer en fascinerender; Cora is een femme fatale zoals alleen de Franse cinema ze kan voortbrengen, een peilloos en in zekere zin ongenaakbaar wezen, een vrouw voor wie offers worden gebracht, voor wie wordt geleden en gestorven.

Maar EXTÉRIEUR,NUIT is net zo min een misdaadfilm in de bekende lineaire structuur als Cora een modieus-decadente sfinx is uit een fin de siècle-schilderij. Hier wordt je geraakt door de grimmige sobere hardheid van een Maurice Pialat-bewonderaar en de fatalistische verliezerspoëzie van een David

Goodis-lezer: in een van alle cinematografische en commercieel-conventionele franje ontdane geschiedenis, waarin alle deelnemers aan een noodlottig spel verliezen, is vrijwel alle afstand tussen personage(s) en kijker weggenomen.

Voor een keer in mijn leven be kroop mij, tijdens deze Parijse screening van een Parijse film, het wonderlijk-lyrische gevoel een deel te zijn van iets dat zich, tijd en ruimte overbruggend, niet meer op een wit doek maar rondom mij afspeelde. Het was alsof ik door de karakters, de muziek en de beelden met vereende krachten in de film zelf was getild om, onzichtbaar voor het drietal in EXTÉRIEUR, NUIT en onzichtbaar voor de

toeschouwers in de donkere zaal, een stille figurant te zijn, net buiten beeld, transparant als een geest gedoemd om alles wat hij heeft verlaten voor altijd gade te slaan. Flarden uit films die ik had gezien, passages uit gelezen boeken, zinnen uit liedjes - teksten passeerden me in die staat van wakend dromen, donker in elkaar vloeiend, elkaar aanvullend in betekenis. En vlak naast, voor mij ontrolde zich scène na scène met drie in de neonverlichte nacht rondolende figuren die ik bijna kon aanraken. Ergens in de verte klonk een sirene, ik hoorde de tragische Uncle Charlie

(Joseph Cotten) in Hitchcocks SHADOW OF A DOUBT weer dat ene zinnetje uitspreken - "The whole world is a joke to me" en terwijl ik wegzonk in totale melancholie was er even de neiging het hoofd te buigen voor een onbekende en sinistere god. De nutteloosheid, de kille onaantastbaarheid van dit alles, de gruwel ervan.

V. Wanneer Cora uiteindelijk voorgoed vertrekt uit het leven van Léo en Bony, voel je daadwerkelijk een doffe pijn, een verlies dat niet meer valt op te vangen. De laatste keer dat ze in de film is te zien, kijkt ze, tegen de deurpost leunend, naar de twee die, hacketakkend over niets, kaartspelen op het balkon. Léo verkeert in de veronderstelling dat hij met Cora zal weggaan en heeft dit net aan Bony verteld - daarmee het evenwicht in de jarenlange vriendschap serieus verstorend. De blik in Cora's ogen (haar gelaat is verwond tijdens een gevecht met een klant die ze beroofde) is onvergetelijk en zegt meer dan woorden ooit zouden kunnen. (Ik moest, gezien het noodlottige en hopeloze van desituatie, denken aan vergelijkbare situaties in TURNE en STORIA D'AMORE, twee subtiele juweeltjes die de zevende kunst in Italië heeft voortgebracht.) Cora beschouwt deze situatie en de consequenties van haar aanwezigheid in het leven van de twee vrienden - en ze heeft haar besluit genomen.

Het is tijd voor een geruisloos vaarwel - ze gaat af in stijl.

Cora verdwijnt in de grijze morgen, met een zonnebril

tegen het ochtendlicht en met medeneming van een aanzienlijk bedrag uit Bony's jasje, de twee vrienden in elkaars vertrouwd gezelschap achterlatend. Jacques Bral heeft zijn Cora een waardige exit gegund - Cora is, juist door haar liefde voor Léo en door het feit dat ze zich als een indringer voelt (verhaal kruist verhaal in de aflopende tijd...), niet bij machte om te blijven. Het ligt niet in haar aard, en het lot wil ook anders.

Deze uitgang, en het feit dat de personages ondanks hun tijdsbepaaldheid universeel genoeg zijn om ook nu nog en later (veel later...) relevant en herkenbaar te zijn, maken EXTÉRIEUR, NUIT tot een tijdloos stuk cinema. Nooit zal Brals film aan kracht inboeten omdat hij

welhaast absoluut is in zijn zuiverheid,

ononderworpen als hij is aan veranderlijke omstandigheden zoals mode, trendgevoelige onderwerpen en filmstijlen, eigentijdse politiek-sociale preoccupaties.

EXTÉRIEUR, NUIT is in al zijn poëtische soberheid steeds zichzelf en daarom film op zijn sombere mooist.

De laatste scène heeft - evenals bijvoorbeeld de eindscènes uit HOUSEKEEPING, DE BRUIT ET DE FUREUR, CASABLANCA, DER PRINZ en A LITTLE ROMANCE - haar sporen in mijn herinnering

achtergelaten.

Bony - handen in de zakken van zijn pantalon, een loshangende regenjas aan - wandelt in de mistige ochtend over de Seine-kade kalm op de camera toe en vertelt hoe het hem en Léo sinds Cora's vlucht is vergaan. Ongeveer een jaar is gepasseerd, maak je uit Bony's woorden op. In het laatste gedeelte van de bedrieglijk laconiek-berustende monoloog richt hij zich tot een (denkbeeldige) Cora, van wie hij en Léo beide nog een ansicht uit Marseille hebben gehad.

"J'suis bien content qu't'ailles bien!...et rassure-toi, j'suis pas rancunier! Tu s'ras toujours la bienvenue...Simplement, la prochaine fois, j'garderai ma veste sur moi!" En hij eindigt met een voor hem karakteristieke vergeving: "Enfin, c'que j'en dis!...C'est pas aussi simple!" Dan zucht hij, en geeft zijn vaarwel: "Comment peut-on juger les gens?"

Het beeld met Bony op de mistige ochtendkade bevriest. De eindtitles vloeien in volkomen stilte over het scherm.

Een nieuwe dag is begonnen.

VI. Ik herinner me, op een zondag in de nazomer ook uit Parijs gevlucht te zijn, niet lang na de dag waarop ik EXTÉRIEUR, NUIT zag. Het leven was me, zoals eens in de zoveel tijd gebeurt, boven het hoofd gegroeid en er was geen andere oplossing dan mijn spullen bijeen te pakken en de Seine-stad achter me te laten. Toen de trein langzaam het Gare du Nord uitreed, keek ik uit het raam en zag een korte maar bewogen episode in mijn

leven kalm buiten mijn blikveld geraken. Ik was stil en moe; ik wist dat ik, argeloze speler die ik nu eenmaal ben, opnieuw had verloren. Een chanson van Lucid Beausonge weerklonk in mijn gedachten:

"Mais j'ai du soleil dans les yeux
De la neige dans la mémoire
Le corps rompu par le milieu
Et l'âme qui flotte comme un nénuphar..."

Het was zo'n mooie, donkere dag. Ik ken zulke dagen goed. De zich herhalende geschiedenis bevat ontelbare parallellen, symmetrieën en spiegelingen die het leven een oneindige en niet te bevatten mystiek verlenen. Het noodlottige van de mens in zijn levenslange onderworpenheid aan deze donkere en bizarre constructie. En hoezeer we ook trachten dit te negeren en met bravoure trachten het lot te tarten – vroeg of laat komt ieder van ons op een punt in de tijd dat hij machteloos staat tegenover de loop der dingen. Iedereen die tegen de naderende schaduwen wenst te vechten moet dat vooral

doen. Vechten zal zo zijn zin hebben, al weet ik niet welke. Ik weet alleen wat ik heb gezien, en dat stemt mij treurig.

"Mon ombre est une valse triste", las ik tijdens een wandeling door de verpauperde wijk Belleville op een groezelige muur, die zomer. Zoveel mensen, één zin. We leven in een paradijs van schaduwen.

Oliver Kerkdijk

EXTÉRIEUR, NUIT (Frankrijk 1980)

Regie: Jacques Bral;

Productie: Les Films Noirs (1979)

Scenario: Jacques Bral, naar een idee van Noël Burch;

Dialogen: Jean-Paul Léca, Julien Levi, Jacques Bral;

Camera: Pierre-William Glenn;

Muziek: Karl-Heinz Schäfer;

Montage: Jacques Bral en Anne Boissel.

Duur: 110 minuten.

A MAN FOR ALL SEASONS...

VIER FILMS VAN UMBERTO LENZI

Evenals kompaan in 't kwaad Aristide Massaccesi legt Umberto Lenzi al zo'n 25 jaar een duizelingwekkende produktiviteit aan de dag, die geresulteerd heeft in tientallen films in de meest uiteenlopende genres. Zijn grootste successen, en dan praat ik alleen over het financiële aspect daarvan, vierde hij in het begin van de jaren '80 met films als INCUBO CITTA CONTAMINATA/NIGHTMARE CITY (1980, Sunrise Tapes), MANGIATI VIVI!/EATEN ALIVE (1980) en CANNIBAL FEROX (1981). Hierdoor kreeg hij al snel het predikaat van medogenloze opportunist opgespeld, aangezien Deodato's ULTIMO MONDO CANNIBALE (1977) als blauwdruk voor dit soort films wordt gezien. Maar om brood op de plank te krijgen maakt Lenzi al lange tijd elk genre onveilig. In zijn meest interessante periode, 1968-1974, verwekte Lenzi al EL PAESE DEL SESSO SELVAGGIO/DEEP RIVER SAVAGES (1972) wat als de oervader der kannibalen-bacchanalen moet worden beschouwd. In bovengenoemde periode maakte Lenzi, naast andere vluggertjes, maar liefst 8 giallo's, waarvan ORGASMO (1968, Pike), UN POSTO IDEALE PER UCCIDERE/OASIS OF FEAR (1971, NY Video), SPASMO (1974, Video Screen) en GATTI ROSSI IN UN LABIRINTO/WIDE-EYED IN THE DARK (1974, Video For Pleasure) in Nederland op video zijn uitgebracht.

De goede man kent zelf heel goed de beperkingen van zijn talent maar wist met goede casting (lees: knappe actrices in ontklede staat), geraffineerde scenario's (= zwaar gestoorde moordmysteries) en hippe titels (wie kan er om een titel als ORGASMO heen?) keer op keer films af te vuren die tenminste hun geld opbrachten. Ondanks zijn allerm minst wereldschokkende oeuvre koester ik toch een zekere sympathie voor Umberto Lenzi, al moet ik zeggen dat het beeld dat ik aanvankelijk van zijn werk had niet zo positief was. Na me echter meer in zijn films te hebben verdiept, kan ik mededelen dat die moeite heeft geloond en me een heel andere Lenzi toonde dan ik had verwacht. Italië is een wonderlijk land – de chaos in de maatschappij weerspiegelt zich niet zelden in de filmindustrie – waar mijns inziens gelukkig altijd plaats zal blijven voor regisseurs als Lenzi of die andere

(overigens zeer ondergewaardeerde) man die sneller giallo's maakte dan de laboratoria ze konden ontwikkelen, Sergio Martino (over wie meer in een later nummer).

Door sommigen worden deze twee heren als de meesters van de giallo gezien. Verscheidene recente publicaties (zoals European Trash Cinema of Delirium) proberen hen de waardering te geven die ze al zo lang verdienen. Nostalgie viert dan begrijpelijk hoogtij en de realiteit wordt af en toe uit het oog verloren. Ik sluit me hier bij deze voorbeeldige werkwijze aan; zodoende volgen vier recensies van Lenzi films... films uit de tijd dat over begrippen als "exploitation" of "cult" nog niet werd nagedacht, maar men gewoon deed wat men moest doen: draaien die hap!!!

IL COLTELLO DI GHIACCIO

Een globaal overzicht in CAMERA OBSCURA over Umberto Lenzi's werk zou onrecht worden aangedaan als IL COLTELLO DI GHIACCIO (1972) zou ontbreken: zonder twijfel is dit Lenzi's meest obscure giallo (hij werd mondjesmaat buiten Italië uitgebracht) en, vreemd genoeg, een van zijn beste.

Lenzi was zeer tevreden over de Britse actrice Carroll Baker: na ORGASMO, PARANOIA en COSÌ DOLCE, COSÌ PERVERSA (1969)

speelt ze ook in IL COLTELLO de hoofdrol, ditmaal als de stomme jongedame Marta. Met haar vriendin Jennie (Evelyn Stewart) bezoekt ze diens vader. Nog maar koud in de film wordt Jennie vermoord, wat het startsein betekent voor een reeks akelige gebeurtenissen, waarvoor een groep satanisten verantwoordelijk lijken te zijn. Natuurlijk zeg ik "lijken", want in een giallo weet je nooit waar je aan toe bent en zijn de subplots en verdachten nauwelijks te tellen.

Baker, in de giallo de koele blonde tegenpool van de sensuele zwartharige schoonheid Edwige Fenech, speelt een zeer sterke rol als de met stomheid geslagen Marta, die al snel de sympathie van de kijker wint. Ook komen we Jorge Rigaud (datzelfde jaar de moordenaar in PERCHE' QUELLE STRANE GOCCE DI SANGUE SUL CORPO DI JENNIFER?) weer eens tegen, deze keer in de rol van Jennie's vader. In plaats van het bekende gestuntel voor de camera krijgen we dus overtuigende acteerprestaties te zien. Dit vormt het laatste stukje in de puzzel voor deze zeer geslaagde film, die als Lenzi's meest toegankelijke kan worden gezien. IL COLTELLO kent een aangenaam tempo en de climax is bijzonder verrassend: Marta, bedreigd door een gestalte, geeft van angst een schreeuw. Pas dan geeft Lenzi de ware toedracht bloot en dat is er een die je nooit had kunnen raden. De 90 minuten zijn om voordat je er erg in hebt en je houdt na het einde een voldaan gevoel over. Geloof me, dat is niet bij elke Lenzi film het geval. IL COLTELLO DI GHACCIO is een veel te obscuur pareltje. En wat verzorgt Marcello Giombini een prachtig openingsnummer!

SETTE ORCHIDEE MACCHIATE DI ROSSO/SEVEN ORCHIDS STAINED IN RED

Deze Italiaanse/Westduitse co-productie uit 1972 vertoont alle kenmerken van een snel maar vakkundig gemaakte giallo. Na twee moorden,

waarbij de dader een zilveren halve maan bij de slachtoffers achterlaat (Duitse titel: DAS RATSEL DES SILBERNEN HALBMONDS, gebaseerd op een verhaal van Edgar Wallace), wordt Giulia (Uschi Glass) bijna nummer drie. Ze overleeft de aanslag ternauwernood. Haar vriend Mario (Antonio Sabato) wordt als verdachte gebrandmerkt, waardoor hij zich genoodzaakt voelt de zaak te onderzoeken en zijn onschuld te bewijzen. Het verbindende element tussen de

slachtoffers blijkt een dode Amerikaan (?), maar dat biedt Mario nog te weinig houvast.

Ondertussen stijgt de body count: in een onverwacht gore scene verwisselt een actrice (de immer ravissante Marisa Mell) het tijdelijke voor het eeuwige. (Trefwoord: drillboor, tie-in: BODY DOUBLE.) De dader blijkt een griezelig ogende en geflipte priester (what's new?). Hij zoekt Mario op voor een ultieme confrontatie, die zoals gebruikelijk wordt ingeleid met een korte samenvatting van de motivatie van en door de creep in kwestie.

SETTE ORCHIDEE is een degelijke thriller, technisch goed verzorgd en voorzien van een aantal spannende en interessante scenes, maar te wisselvallig om echt een aanrader genoemd te kunnen worden.

NAPOLI VIOLENTA/VIOLENT NAPLES

Inspecteur Berti (Maurizio Merli) arriveert in Napels om op een speciale afdeling de zwaarste criminelen te gaan aanpakken. Hierbij geeft Merli, de Italiaanse Clint Eastwood, stuurs kijkend als altijd, het begrip "police brutality" eigenhandig indrukwekkend gestalte. De film toont niets anders dan de stereotype

criminelen die veelal onschuldige mensen beroven, afpersen of aftuigen en Berti's kruistocht tegen al ditschrijnend onrecht.

Toch verveelt de film niet. Lenzi is een competente actieregisseur en zorgt voor een hoog tempo, terwijl de criminelen en hun daden ook echt keihard overkomen. NAPOLI VIOLENTA geeft een indringend beeld van Napels, waar de georganiseerde criminaliteit het leven van alledag bepaalt en niemand veilig is.

Voor en achter de camera stonden vele veteranen (John Saxon speelt nog een rolletje als een vooraanstaande schurk), die er met verve voor zorgden dat het simpele basisgegeven volledig benut wordt en er een zeer genietbare film tevoorschijn komt (al doet het Amerikaanse "slang" dat de mafia bezigt wel wat vreemd aan). NAPOLI VIOLENTA is in Nederland uitgebracht door EVC.

ROMA A MANO ARMATA/THE TOUGH ONES

In deze film, ook bekend als BRUTAL JUSTICE, gebruikt Lenzi helaas niet het broeierige mafia-klimaat, maar concentreert zich op een soort vete tussen inspecteur

Tanzi (Maurizio Merli) en de totaal doortrapte en gebochelde crimineel Moretto (Tomas Milian). Laatstgenoemde krijgt veel screentime en speelt zijn rol met duidelijk plezier, maar de opwindende vaart van NAPOLI VIOLENTA wordt hier node gemist.

Ook hier draait het om Merli die de strijd aangaat met de misdaad en daarbij vuur met vuur bestrijdt, aangezien "de wet de burgers niet beschermt". Naast de suffe discussies over morele kwesties komen ook de leukbedoelde grappen je na een half uur de oren uit, en is de bijzonder ondramatische climax het dieptepunt. De weliswaar ruim voorradige actie weet helaas niet te overtuigen, zodat ROMA A MANO ARMATA niets meer dan het predikaat "standaard" verdient.

Lenzi maakte deze gangsterfilm waarschijnlijk "back to back" met NAPOLI VIOLENTA, want de films kwamen in hetzelfde jaar (1976) kort na elkaar uit en delen dezelfde hoofdrolspeler, Merli. Hij maakt in ROMA de meest woeste indruk, maar overtuigt meer in NAPOLI (ik betrapte hem enkele keren op een heuse glimlach!). In Nederland uitgebracht door Best Video.

Voor een meer recente actiefilm van Lenzi raad ik u graag aan: THE WILD TEAM (Video For Pleasure), een soort R-Rated A-Team aflevering op filmlengte, geschoten op exotische lokaties maar van doorsnee-kaliber. Hoofdrolspeler Antonio Sabato (zie SETTE ORCHIDEE MACCHIATE DI ROSSO) speelde in talloze films van dit soort en bezit inderdaad geen greintje gêne. En for the record: ook Werner Pochath, één van de lelijkste mannen ooit op celluloid vereeuwigd, laat zich weer van zijn

"beste" kant zien.

Over de inhoud van THE WILD TEAM zegt de inlay wel genoeg: kreten als "Zij schieten iedereen overhoop!" en "Niet praten, maar schieten" spreken boekdelen.

Maar laten we nu eens zien hoe de regisseur zelf dit alles probeert te verantwoorden...

Mike Lebbing

CLOSE ENCOUNTER WITH UMBERTO LENZI

by Massimo F. Lavagnini

CAMERA OBSCURA: During your long career, you've done such mad movies as ZORRO CONTRO MACISTE. Is it a sort of peplum?

UMBERTO LENZI: Well, no... it's a spoof. In my film, I tried to pull down the stereotypes of the cloak and dagger genre. Maciste has always been considered as strong as stupid: in my film, he's a smart guy. And Zorro's the oaf.

CO: Who played the role of Zorro?

UL: Pierre Brice, a French actor, very talented and good looking. Maciste was played by Alan Steel, a real star of the peplum.

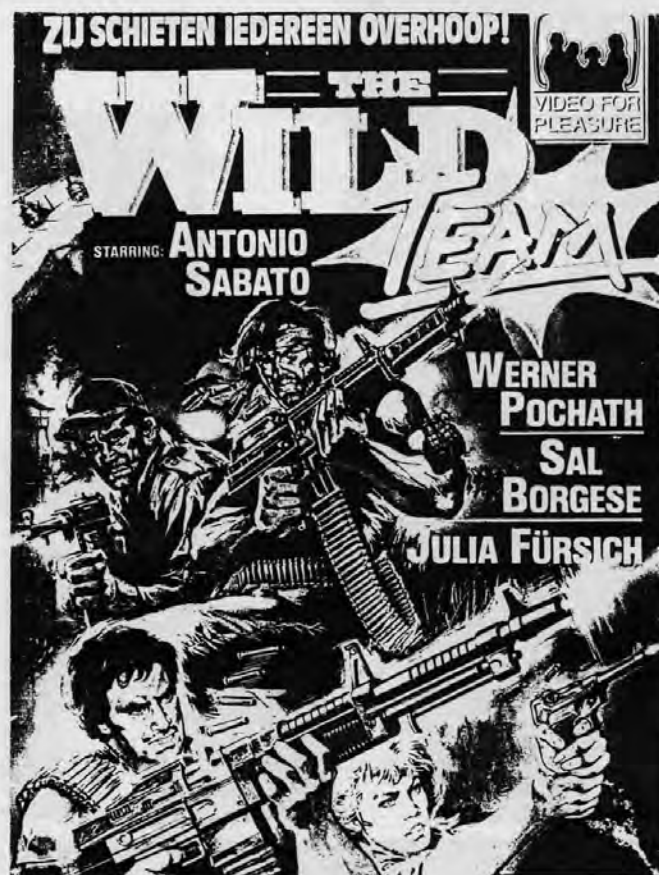
CO: What about your spy stories? I think one of the best was SUPERSEVEN CHIAMI CAIRO.

UL: I've done many films of this type. Yeah, you've mentioned my very best one, which was adapted from a novel of mine. It had a good cast: Roger Brown, Rosalba Neri and Massimo Serato. It was shot in Egypt, Paris, Switzerland... I'm not particularly proud of the other films I've made such as LE SPIE AMANO I FIORI and UN MILIONE DI DOLLARI PER SETTE ASSASSINI.

CO: A routine question: you've done many giallos. Do you have a favourite one?

UL: First of all, I have to make a distinction between "mystery" and "action" films. My favourite actioneer is NAPOLI VIOLENTA, without doubt. I think it's a great movie even today, compared to movies like FRENCH CONNECTION which, yes, has great action sequences, but how can a movie work when you cast a French actor and a Spanish one, and then insert 'em in a scenario of completely fictitious American life? In NAPOLI

VIOLENTA, my screenwriter has made use of real "mala" life stories. I'm the Italian director most involved in this genre of "police movies" which portrayed Italy in the middle 70's.

CO: You shot L'UOMO DELLA STRADA FA GIUSTIZIA. Are you in favour or contrary to the private justice?

UL: The film critics always charged me of fascism, because the cop shot and killed the delinquent. Why didn't they charge Mervyn LeRoy of LITTLE CAESAR of fascism, or the Hawks of SCARFACE? When a society is ill, as the Italian society is, the thermometer is cinema. Well, maybe I should say that today it's television, because cinema's dead... Anyway, back in the 70's, in Italy the little gangsterism had come into possession of the big cities. Everyday there was a bankrobbery... From 1974 to 1977 nobody wanted to go out at night! Now, I've been crucified just because I showed the public's view of the facts.

CO: You mentioned LeRoy and Hawks. So you consider them your masters?

UL: Yes. I owe everything to Hugo Fregonese, director of BLOWING WILD. But I agree with Lucio Fulci: our masters are Don Siegel, Raoul Walsh, Samuel Fuller. I also love Edgar Ulmer, who made DETOUR, a masterpiece of suspense, shot in five days in a motel.

CO: A curiosity. I know that in your giallos you used to put some strange "messages"...

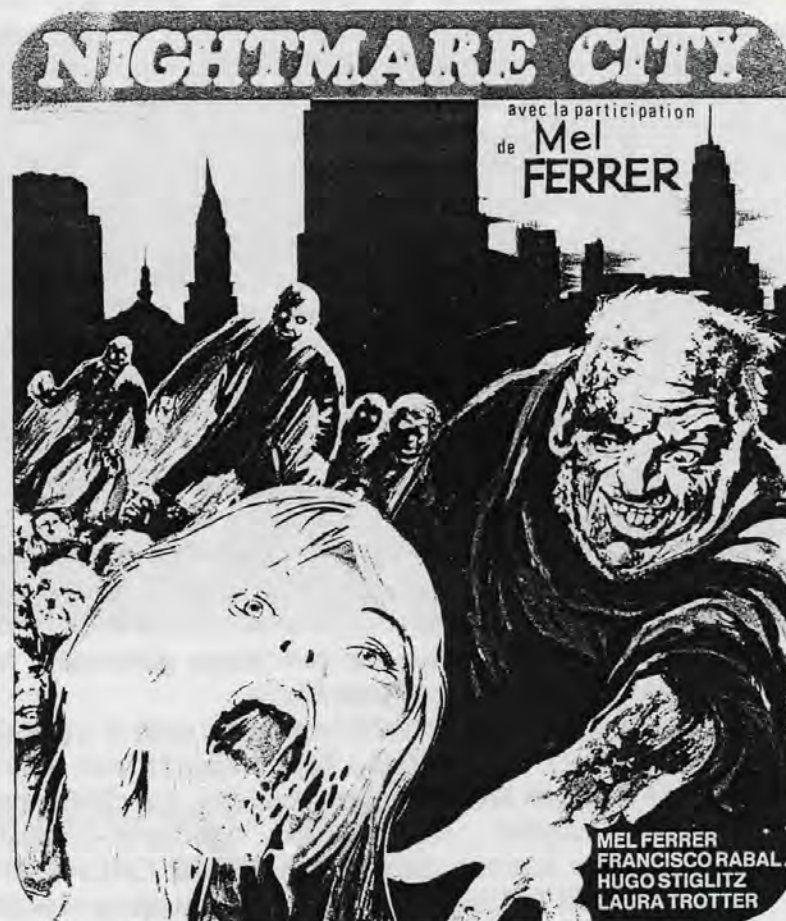
UL: Yes, they were coquetries! Hitchcock loved to play short cameos, Lang took shots of his hands. Me, I loved to show my telephone number, my address or other "messages" understandable only for my friends. It's not a fact that all my killers are born on August 8th.

CO: You've done INCUBO SULLA CITTA' CONTAMINATA. Let's clear it once and for all: is it a zombie film or not?

UL: (angry) I think it's very easy to understand a movie spoken in Italian or in English! INCUBO begins with a nuclear accident (I took inspiration from the Seveso accident, the Italian Chernobyl of the 70's). The people contaminated are altered in their genetic structure so they need a continuous blood replacement to survive. They're vampires, more than zombies! And then they ask me why my "zombies" don't walk like in the film of Romero. They're not zombies but persons in the flesh! You critics are all dilettantes, for you they're all zombies!!!

Lenzi & Lavagnini, having a good time !

CO: About GHOSTHOUSE – LA CASA 3. I didn't like that film very much.

UL: I think it's great. It's fast, it's full of great ideas...

CO: The radio which "foresees" the murders?

UL: Yes, because in GHOSTHOUSE the prescience isn't made from a man but from an electric appliance! Compared to all those shit movies that you use to watch, you have to admit that the cue isn't bad. We had nice SPFX, good actors, an American setting. What do you want more? And for me, GHOSTHOUSE isn't a horror movie but a "mystery".

CO: Don't say so! The film's extremely violent and there's a ghost of a little child!

UL: Yes, but the key of the film is not the violence, it's the mystery component, the revenge of the dead on the employee of a funeral home who used to steal their properties.

CO: What about GATES OF HELL then? Not even this one's a zombie movie for you?

UL: That's right. Maybe it's my worst film. We had a budget of about 250 million Lire, when a film like this should cost at least 800 million. Many actors have only got paid with the attendance check. We shot it in 2 1/2 weeks, eating on the grasslands! Originally, my film was titled HELL'S GATE, that was to make a regard to Cimino's HEAVEN'S GATE...

CO: ...and to avoid the confusion with GATES OF HELL which is, as you know, the alternative title for PAURA NELLA CITTA' DEI MORTI VIVENTI by Lucio Fulci.

UL: Yes, I believe that the Italian distributor has changed the title because she's a fan of Lucio. Anyway, you saw my film. It's a story of a series of grisly murders which take place in the caves of a cursed basilica. Seven monks, sentenced to death in 1489 rise again in 1989 to kill seven heretics. I specify: they're ghosts, not zombies.

CO: But your "ghosts", or whatever they are, kill making use of weapons... Whilst it's supposed that a ghost can't use a weapon, as it's ethereal.

UL: The film's only the dream of the protagonist.

Everything can happen...

CO: Hey, you never surrender! OK, so the only "official" zombies are those in DEMONI 3, I suppose?!

UL: Yes. They're "black" zombies, negro slaves, killed by the Brazilian fazenderos one century ago. Blinded and hanged, they come back from the grave, in their white shrouds. An American boy goes to Rio looking for new samba songs; he becomes involved in a macumba ritual, and bewitched by an amulet. He that has recorded on tape the macumba music, now can wake up the dead.

CO: A similar sort of thing happens in an episode of DR TERROR'S HOUSE OF HORRORS directed by Freddie Francis in 1965...

UL: Incredible... I've never seen that movie! We've had the same idea...

CO: I heard you've had strange accidents during the shooting of DEMONI 3.

UL: It's true. I don't believe the macumba's curse, but the fact remains that it's strange... The female protagonist was poisoned by sour milk and she went to hospital. It always

rained. Also, the film hasn't been sold in any part of the world, except for Germany. A real curse. It's not a great film, I admit it. It lacks suspense, the only good thing's the look of the zombies.

CO: In 1989, you've made two TV movies: THE HOUSE OF LOST SOULS and THE HOUSE OF WITCHCRAFT, never broadcasted in Italy.

UL: It was a TV series, also Lucio Fulci shot two movies which have never been seen in Italy. It was Lamberto Bava who started the series with films as PER SEMPRE, A CENA COL VAMPIRO. They were broadcasted in the summer of 1989, it was a terrible audience flop... But then they called him for FANTAGHIRO'.

CO: Have you planned to come back to make action films?

UL: I've recently finished two American-style actioners: COP TARGET, with Robert Ginty, and ORNSBY & RODRIGUEZ. They should both be released sooner or later.

UMBERTO LENZI FILMOGRAPHY

by Simon Smith

Umberto Lenzi's pseudonyms: Harry Kirkpatrick, Bert Lenzi, Humphrey Humbert, Humphrey Logan, Hank Milestone, Umberto Linzi.

All titles are Italian productions unless stated.

First title: Italian release title, followed by alternative export titles.

In brackets: A = adventure
H = horror
T = thriller
HIS = historical
COM = comedy
F = fantasy

The rest speak for themselves.

1961

AVVENTURE DI MARY READ,LE/Hell Below Deck (A)

1962

DUELLO NELLA SILIA/Duel Of Fire (A)

CATERINA DI RUSSIA/Catherine Of Russia (HIS) It/Fr

1963

TRIOMFO DI ROBIN HOOD,IL (A)

INVINCIBILE CAVALIERE MASCHERATO,L' /Terror Of The Black Mask/The Invincible Masked Rider (A) It/Fr

SANDOKAN,LA TIGRE DI MOMPACEM/Sandokan The Great/Sandokan,Le Tigre De Borneo/Sandokan (A) It/Fr/Sp

1964

MONTAGNA DI LUCE,LA/Jungle Adventurer/Temple Of A Thousand Lights/L'Homme Du Bengale/El Diamante Mas Grande De Mundo (A)

PIRATI DELLA MALESIA,1/Pirates Of The Seven Seas (A) It/Fr/Sp

SANDOK,IL MACISTE DELLA GIUNGLA/Temple Of The White Elephant/Le Temple De L'Elefante Bianco/Il Tempio Dell'Elefante Bianco (A) It/Fr

ULTIMO GLADIATORE,L' /Messalina Against The Son Of Hercules/L'Eroe Di Britannia (A)

ZORRO CONTRO MACISTE/Samson And The Slave Queen (A)

1965

A 008 OPERAZIONE STERMINIO/A 008 Operation Exterminate (SPY) It/Egypt

TRE SERGENTI DEL BENGALA,1/Adventures Of The Bengal Lancers/Tres Lanceros Bengalies (A) It/Sp

1966

MILIONE DI DOLLARI PER SETTE ASSASSINI,UN/Un Million De Dollars Pour Sept Assassins/Last Man To Kill (CRIME-T)

SPIE AMANO I FIORE,LE/The Spy Who Loved Flowers (SPY)

SUPERSEVEN CHIAMA CAIRO/Super Sept Apelle Le Sphinx/Super Seven Calling Cairo (SPY) It/Fr

1967

ATTENTATO AI TRE GRANDI/Desert Commandos/Funf
Gegen Casablanca (WAR) It/Fr
KRIMINAL/La Mascara De Kriminal (CRIME) It/Sp

1968

ORGASMO/Paranoia (CRIME) It/Fr
PISTOLA PER CENTO BARE,UNA/Go For Broke (WEST) It/Sp
TUTTO PER TUTTO/La Hora Del Coraje/All Out (WEST) It/Sp

1969

COSI DOLCE...COSI PERVERSA/So Sweet...So Dead/Si
Douce,Si Perverses/Die Susse Sunderin (CRIME) It/Fr/WG
FIGLIO DI AQUILA NERA/Le Fils De L'Aigle Noir (story only)
Directed by Guido Malatesta
LEGIONE DEI DANNATI,LA/Battle Of The Commandos/Die
Zum Teufel Gehen/La Brigada De Los Condenados/La
Legion Des Damnes/La Brigade Des Damnes (WAR)
It/Sp/WG
ZAN,RE DELLA GUINGLIA (screenplay only) Directed by
Manuel Cano

1970

PARANOIA/Una Droga Llamada Helen/A Quiet Place To Kill (CRIME) It/Fr

1971

POSTO IDEALE PER UCCIDERE,UN/Meurte Par Interim/Dirty Pictures/The "Oasis Of Fear" (CRIME) It/Fr

1972

COLTELLO DI GHIACCIO,IL/Defras Del Silencio/Silent Horror/The Ice-Pick (H) It/Sp
PAESE DEL SESSO SELVAGGIO,IL/Deep River Savages/Mondo Canibale/Sacrifice!/The Man From Deep River/El Pais Del Sexo Salvaje (H)
SETTE ORCHIDEE MACCHIAIE DI ROSSO/Das Ratsel Des Silbernen Halbmonds/Puzzle Of The Silver Half Moons/La Tueur A L'Orchidee
(H) It/WG

1973

MILANO ROVENTO (CRIME-T)

1974

GATTI ROSSI IN UN LABIRINTO DI VETRO/The Devil's Eye/Eyeball/L'occhio Sbarrato Nel Buio/The Secret Killer/L'occhio/Wide-Eyed In The
Dark (H)
MILANO ODI:LA POLIZIA NON PUO SPARARE/Almost Human/The Kidnapping Of Mary Lou (CRIME-T)
SPASMO (G-H)

1975

ASSASSINO E' COSTRETTO AD UCCIDERE ANCORA,L' (Co-pro only) Directed by Luigi Cozzi It/Fr
GIUSTIZIERE SFIDA LA CITTA,IL/Synidicate Sadists/One Just Man (CRIME-T)
UOMO DELLA STRADA FA GIUSTIZIA,L' /Manhunter In The City (CRIME-T)

1976

CINICO,L'INFAME,IL VIOLENTO,IL/The Cynic,The Rat And The Fist (CRIME-T)
NAPOLI VIOLENTE/Death Dealers/Sudden Justice/Violent Protection (CRIME-T)
ROMA A MANO ARMATO/Brutal Justice/Assault With A Deadly Weapon/The Tough Ones
(CRIME-T)
TRUCIDO E LO SBIRRO,IL/Free Hand For A Tough Cop (CRIME-T)

1977

BANDA DEL GOBBO,LA (CRIME-T)

1978

GRANDE ATTACCO,IL/The Great Battle/Battle Force/The Biggest Battle (WAR)

1979

CONTRO QUATTRO BANDIERI/From Hell To Victory/De L'Enfer A La Victoire/De Dunkerque A
La Victoria (WAR) It/Fr/Sp
DA CORLEONE A BROOKLYN (CRIME)
SCUSI,LEI NORMALE? (COM)

1980

INCUBO SULLA CITTA CONTAMINATA/Nightmare City/City Of The Walking Dead/La
Invasion De Los Zombies Atomicos/Horror 2/City Of The Living Dead/Zombies
Atomicos/Ataque De Los Zombies Atomicos/Grossangriff Der Zombies/L'Avion De
L'Apocalypse (H)
MANGIATI VIVI!/Eaten Alive/The Emerald Jungle/Doomed To Die/Eaten Alive By The
Cannibals/Mangiati Vivi Dai Cannibale/La Secte Des Cannibales/Eaten Alive From The
Cannibals(?) /Comer De Vivo (H)

1981

CANNIBAL FEROX/Make Them Die Slowly/Woman From Deep River/Die Rache Der Kannibalen (H)

1982

CICCIABOMBA (COM)

GUERRA DEL FERRO,LA/The War Of Iron/Ironmaster.La Guerra Del Ferro/Ironmaster/La Guerre Du Fer/The Ironmaster/The Iron Master/

Il Padrone Del Ferro/Vindicator.La Guerra Del Ferro/Il Dominatore Del Ferro (F-A) It/Fr

INCONTRO NELL'ULTIMO PARADISO/La Figlia Della Giungla (H)

PIERINO LA PESTE ALLA RICOSSA (COM)

1985

SQUADRA SELVAGGIA/Cinque Del Condor/Thunder Squad/Wild Team (WAR)

1986

BRIDGE TO HELL (WAR)

WAR TIME/War And Violence (WAR)

1987

CASA 3 - GHOSTHOUSE,LA/La Casa 3/Ghosthouse/La Maison Des Cauchemars (H)

STRIKER II (screenplay only) Directed by Stephen M. Andrews

1988

NIGHTMARE BEACH - LA SPIAGGIA DEL TERRORE/Welcome To Spring Break (H)

1989

CAMPER/Hitcher In The Dark/Paura Nel Buio/Hitcher 2 (H)

COP TARGET (CRIME-T)

HOUSE OF THE LOST SOULS,THE (H) TVM

HOUSE OF WITCHCRAFT (H) TVM

1991

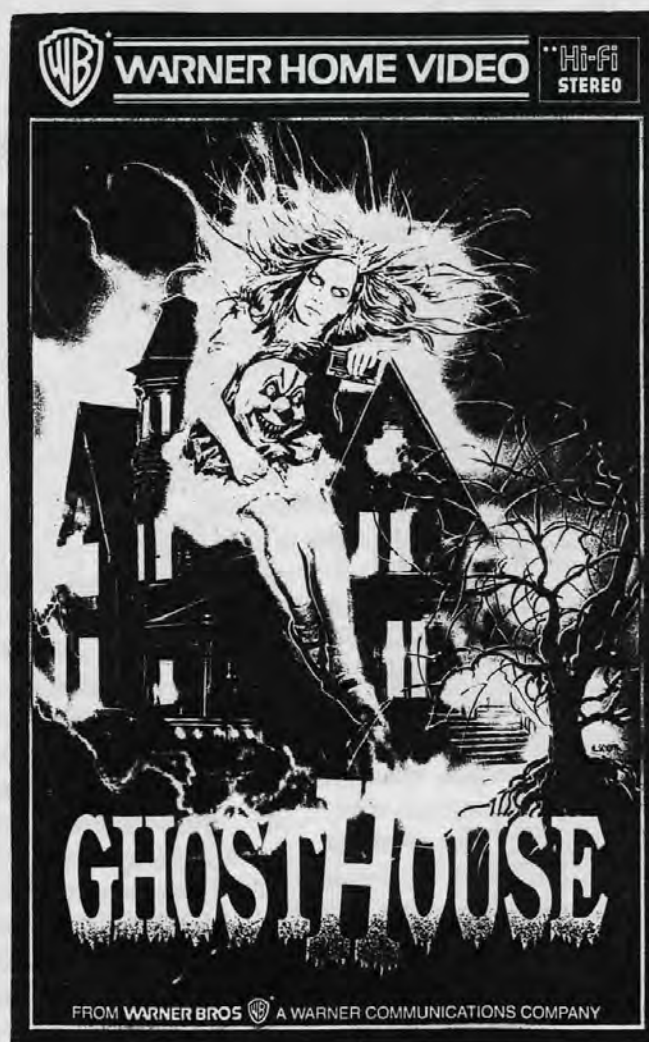
BLACK DEMONS/Demoni 3 (H)

HUNT FOR THE GOLDEN SCORPION (A)

PORTE DELL'INFERNO(THE HELLS GATE),LE/Gates Of Hell (H)

1992

HORNSBY E RODRIGUEZ/Hornsby et Rodriguez/Hornsby and Rodriguez

BURY ME HIGH

In Carrinan (ergens in Zuid-Oost Azië) ligt een bergketen met de naam "Conqueror Locale". Een profetie vertelt dat degene die in deze bergen wordt begraven, krachten zal doorgeven aan zijn afstammelingen. (NB. In China maakt dit geloof - dat het begraven van mensen op bepaalde plekken invloed heeft op de nakomelingen - deel uit van de Feng Shui ofwel waarzeggerij. Regisseur Tsui Siu Ming kondigde BURY ME HIGH dan ook aan als de allereerste "Feng Shui" actiefilm.)

Nguen, een machtswellustige ontdekkingsreiziger, ontdekt de profetie en zorgt ervoor dat zijn lichaam wordt begraven in de Locale (in de Cave Of Power om precies te zijn) opdat zijn kinderen de wereld zullen bezitten. Wei, de vriend van Nguen, die ook op de hoogte is van de profetie wil het duivelse plan saboteren met als gevolg dat Nguen hem probeert te vermoorden. Hij wordt gered door zijn bediende die het moet bekopen met de dood. Als laatste wens begraaft Wei hem in de Cave Of Wealth terwijl hij z'n eigen vader in de Cave Of Wisdom begraaft.

24 Jaar later in Los Angeles: Anna Wong (Moon Lee - ANGEL, KILLER ANGELS), de dochter van de gedode bediende, is op toevallige wijze hoofd van een grote technologische firma geworden. Wisely, de zoon van Wei, is een computer wizzkid met een uitzonderlijk hoog I.Q. Door hun ontmoeting ontdekken ze dat de Feng Shui zich nu tegen hun heeft gekeerd. De onervaren Anna heeft problemen met de overname van de firma nadat haar broer is overleden en Wisely lijdt aan hevige hoofdpijn door een ongeneesbare hersentumor. Alleen een speciaal ritueel uitgevoerd op de begraafplaatsen kan hun lot veranderen. Dus vliegen Wisely en Anna naar Carrinan samen met Chen Chang Ching, een mollige Chinese UCLA professor (gespeeld door Sammo Hung lookalike Tsui Siu Ming - THE NOCTURNAL DEMON) en een expert op het gebied van de Feng Shui. Eenmaal aangekomen bevindt het trio zich in het midden

van een militaire coupe. Generaal Nguen (Yuen Wah) neemt het presidentiele gebied over na de president himself (Kenneth Tsang - QUEENS HIGH)) te hebben gedood. Het blijkt dat Nguen zeer goed op de hoogte is van de krachten van de Conqueror Locale en de bergen wil gebruiken om zijn land in een

Moon Lee

supermacht te veranderen. Onze helden willen dit natuurlijk verhinderen en krijgen steun van Van Vong (Sibelle Hu - SEVENTH CURSE, TOP SQUAD), de zuster van Nguen. Dit alles leidt tot een actieve finale waarin onze helden worden bijgestaan door het verzetsleger tijdens een alles of niets aanval op Nguen en zijn leger.

BURY ME HIGH herinnert sterk aan een Amerikaanse big budget avonturen film (HUDSON HAWK, KRULL...) en het is duidelijk te zien dat er flink wat geld en energie is uitgegeven aan de visuele en actiescenes maar aanzienlijk minder aandacht is besteed aan het script. Resultaat is een gladde maar buitengewoon onsamenhangende bovennatuurlijke thriller met spectaculaire actiescenes maar weinig emotionele input. Het einde is behoorlijk indrukwekkend door de vele explosies, shootouts en brutale martial arts maar qua rolbezetting

springt alleen Sibelle Hu er echt uit met haar sterke spel als een vrouw die gevangen zit tussen haar loyaliteit en geweten. Yuen Wah (ICEMAN COMETH, DRAGONS FOREVER), een van de meest komische martial arts acteurs, speelt hier jammer genoeg een voornamelijk serieuze en typisch stereotype boevenrol.

BURY ME HIGH aka THE CONQUEROR (Hong Kong 1991)
regie/productie/co-scenario: Tsui Siu Ming;
met: Moon Lee, Sibelle Hu, Tsui Siu Ming, Yuen Wah, Kenneth Tsang;
distributeur: Bo Ho Films/Tsui Siu Ming Co.;
laserdisc: Pan Asia Laserdisc;

A CHINESE GHOST STORY 3

Acteur Tony Leung (BULLET IN THE HEAD) speelt de rol van de boeddhistische monnik Fong. Hij en zijn meester (Lau Shun) besluiten de nacht door te brengen in de Orchid Temple om zo de bandieten te ontlopen die hevig geïnteresseerd zijn in hun gouden Boeddhabeeeldje. Wanneer Fong alleen wordt gelaten door zijn meester, wordt hij 's nachts bezocht door Lotus, een knappe vrouw (Joey Wang) die beweert te worden achtervolgd door geesten. Natuurlijk maakt Lotus zelf deel uit van de bende vrouwelijke geesten en wordt door de slechte Tree Devil (die in het eerste deel gedood werd maar voorspelbaar genoeg na een eeuw weer herrijst) gedwongen om het vuile werk op te knappen. Lotus probeert door nogal agressieve benaderingen de ongetroude Fong te verleiden, die haar ongemakkelijk afwijst. Wanneer de wanhopige Lotus in een val van de meester verzeild raakt, redt de genadige Fong haar.

Wanneer Fong ontdekt dat het Boeddhabeeeldje tijdens zijn treffen met Lotus is verdwenen, kan hij zijn meester overhalen om nog een nacht te blijven in de Tempel. De speurtocht van Fong naar het beeldje duurt tot laat in de avond. Hij wordt voor de tweede keer bezocht door de dit keer vriendelijker Lotus. Zij helpt met zoeken en ze vinden het gebroken

beeldje in drie delen terug. Wanneer de meester van Fong plotseling terugkeert, is Lotus gedwongen zich te verschuilen in de tempel. Haar slechte aanwezigheid bespeurend, begint de meester de tempel te barricaderen met spreuken en bezweringen. De belofingen zijn bijna fataal voor Lotus maar Fong redt haar voor een tweede keer door de meester op jacht te sturen. Een gevecht breekt dan al gauw uit tussen de meester en de Tree Devil en wanneer hij ontdekt dat het gebroken Boeddhabeeldje geen krachten meer uitstraalt, kan alleen Fong nog zijn redding brengen. Fong vertrekt naar de stad en werft Yin (Cheung), een nogal materialistisch ingestelde Boeddhistische zwaardvechter. Samen met de hulp van Lotus lukt het Fong en Yin om stand te houden tegen de Tree Devil met als resultaat een met vele effecten gevulde, actierijke finale.

Jacky Cheung

Alhoewel 100 jaar na de eerste film gesitueerd, is dit derde deel vrijwel een remake van het origineel. Het enige grote verschil is acteur Tony Leung die de rol van Leslie Cheung overneemt. Leung is een goede acteur maar mist de charme van Leslie Cheung. Tussen hem en Joey Wang bestaat geen enkele romantische wisselwerking waardoor het romantische element verstoken blijft van overtuigingskracht. Door daarnaast Joey Wang en Jacky Cheung dit maal andere rollen te laten vervullen dan in de vorige films (commerciële belangen), doet de serie zijn geloofwaardigheid geweld aan. Joey speelt eenzelfde rol als in het origineel alhoewel het er in het begin op leek dat Lotus een "slecht" personage uitbeeldde en haar rivaliserende zus Butterfly (Nina Li Chi - DRAGON FIGHT) de heldin. Door het voorspelbare stramien van de film en het missen van de tedere emotionele aantrekkingskracht onttaart A CHINESE GHOST STORY 3 in een uitzinnig en indrukwekkende speciale effecten show.

A CHINESE GHOST STORY 3 (Hong Kong 1991)
 regie: Ching Siu Tung;
 produktie: Tsui Hark;
 scenario: Tsui Hark, Roy Szeto;
 met: Tony Leung, Joey Wang (aka Wang Tsu Hsien), Jacky Cheung, Nina Li Chi, Lau Siu Ming, Lau Shun;
 distributeur: Golden Cinema City.

THE FIRST TIME IS THE LAST TIME

Yuk, een jonge vrouw belandt in de gevangenis na het voor haar vriend Robert te hebben opgenomen. De naieve Yuk krijgt al direct te maken met een vechtersbaas en medegevangene met de bijnaam He-Man. Wanneer He-Man en haar bende het op Yuk hebben gemunt wordt ze gered door Winnie (Carrie Ng - GUNMEN), een voor gek verklaarde en eenzame gevangene. Tussen de twee vrouwen bloeit geleidelijk aan een vriendschap op. Winnie's pre-gevangenis tijd wordt uitbeeld door uitgebreide

flashbacks waarin we haar leven als een call-girl zien en haar tragische relatie met een undercovercop (Andy Lau - GOD OF GAMBLERS, CASINO RAIDERS) die werd vermoord nadat zijn identiteit werd achterhaald door een gang waarin hij infiltreerde. Winnie belandt in de gevangenis na het nemen van bloedige wraak op de moordenaars van haar geliefde. Wanneer Yuk weer eens wordt bezocht door haar vriend Robert, beveelt deze haar om Winnie te vermoorden. Het blijkt dat Robert een van de overlevenden is van de bende waarop Winnie wraak had genomen.

THE FIRST TIME IS THE LAST TIME is een bijzonder emotioneel "vrouwengevangenis" drama met grof geweld en een niet al te optimistisch wereldbeeld, maar niet zo sadistisch als de vele Italiaanse tegenhangers in dit genre. Ondanks

de aanwezigheid van de voorspelbare corrupte gevangenisbewakers, onruststokende gevangenen en talloze "catfights" lukt het FIRST TIME om een paar levendige en sympathieke personages neer te zetten in de vorm van sterke rollen van Carrie Ng en de actrice die Yuk speelt. Regisseur Raymond Leung (ANGEL) zorgt voor het vereiste sensationele geweld en het lukt hem tegelijkertijd om de aandacht vast te houden op de ontroerende levensgeschiedenissen van Yuk en Winnie. De film zou een stuk

Andy Lau

toegankelijker zijn als hij niet zo'n uitzichtloze, desperate blik op het leven gaf. Leung schildert de buitenwereld af als nog gewelddadiger, corrupter en afstandelijker dan de al gruwelijke gevangeniswereld. Deze sombere blik wordt nog eens extra onderstreept door het extreem cynische einde van de film.

THE FIRST TIME IS THE LAST TIME
(Hong Kong 1988)

regie: Raymond Leung;
met: Carrie Ng, Andy Lau;
distributeur: Rainbow Video.

FUN AND FURY

Han Wei (vertolkt door de popzanger Leon Lai), een politieagent uit Singapore arriveert in Hong Kong met zijn verloofde Ma Ching Ha (Vivian Chow). Het paartje plant om in HK te gaan trouwen maar Ching Ha's vader (Kent Cheng), een gangsterbaas, denkt daar beduidend anders over. Een rivaliserende baas van de Tiger Society heeft gezworen wraak te nemen op Han voor de dood van zijn broer.

Aangezien de vader van Ching Ha liever niet heeft dat zijn familie het mikpunt wordt van wraak, besluit hij er alles aan te doen om de romance van zijn dochter met Han te verbreken. Ondertussen ontmoet Han zijn jeugdvriend Yueng Yee (Frankie Chan) die tegenwoordig een Martial Arts leraar is en hem in verscheidene penibele situaties de helpende hand biedt. Han raakt verstrikt tussen de vijandelijkheden van Ching Ha's vader en de Tiger Society en wanneer Ching Ha wordt

ontvoerd door de Society komen Han en Yee tenslotte in actie.

Regisseur/acteur Frankie Chan, inmiddels beter bekend door zijn briljante BURNING AMBITION, heeft net als zijn vorige film THE OUTLAW BROTHERS (met Yukari Oshima) ook met FUN AND FURY een energieke combinatie van komedie en martial arts neergezet. Ligt het accent echter meer op de humor en zijn de gevechten minder indrukwekkend dan in de Oshima film, duidelijk is dat FUN AND FURY met dezelfde gedrevenheid is gemaakt.

De meest originele actiescene is het gevecht tussen een schutter van de Tiger Society en Yee, die afstandsbestuurbare speelgoedautootjes met explosieven gebruikt... Is het eerste uur hoofdzakelijk opgebouwd door inconsequente komische scenes, laatste halfuur komt de titel van de film duidelijk tot zijn recht en werkt hij naar de furieuze finale toe (echter zonder de akrobatische toeren van Yukari Oshima). Het hoogtepunt van de film is Frankie Chan's lange gevecht met Kim Maree Penn (IN THE LINE OF DUTY 4). Wanneer je deze twee het enthousiast ziet uitvechten, kun je Chan's toevlucht naar de stereotype en oppervlakkige uitbeelding van de good and bad guys bijna vergeven.

FUN AND FURY (Hong Kong 1992)

regie: Frankie Chan;
productie: Clarence Yip;
met: Leon Lai, Frankie Chan, Vivian Chow, Kent Cheng, Sheron Kwok, Kim Maree Penn;
distributeur: Universe Laserdisc.

GUN AND ROSE

Een machtige gangsterbaas (Tien Feng) in Taiwan raakt zwaar gewond door vijandelijk vuur maar wordt gered door een bloedtransfusie van de verpleegster Monica (Chan). De geadopteerde zoon Alan Lung (Tang, van THE FLAMING BROTHERS) beschuldigt zijn broer Bowie (Lam) voor de toestand waarin zijn vader verkeert omdat de aanslag onder zijn ogen plaatsvond. De kwade Bowie vlucht

voor de toorn van zijn broeder en informeert de politie over Alan's verscheidene misdaden. De herstellende vader beveelt de dood van Bowie vanwege zijn verraad. De opdracht wordt uitgevoerd door zijn derde zoon Simon (Yam) en zijn levensgevaarlijke partner Leon (Lai). Alhoewel het allemaal prima verloopt, is Simon ontsteld door zijn vader's toewijding voor Alan. Op de trouwdag van Alan en Monica, laat Simon een leger van schutters los op het paar. Ondanks het feit dat Monica tweemaal wordt getroffen ontsnappen ze ternauwernood aan de shootout en vluchten ze naar Hong Kong. Na het liquideren van zijn vader, beveelt de wraakgierige Simon Leon om Alan op te sporen en te doden.

In Hong Kong (vanaf dit moment begint de film eigenlijk echt) leeft Alan nu samen met zijn verlamde vrouw als bestelrijder. Alan heeft al lang het leven als gangster opgegeven, steekt Alan niet eens meer een vinger uit wanneer hij finaal inelkaar wordt geslagen door een jeugdbende die op zoek is naar drugs. Zijn redding uit deze situatie is de rivaliserende bendebaas Andy (Lau), die de aanvallers overwint en vervolgens Alan adviseert om er sloer uit te zien. Als later een bewapende gangster zich op Andy wil wreken, laat Alan zijn dekmantel vallen en neemt de gevaarlijke situatie voor

Acteur/ regisseur Alan Tang

zijn rekening. Intussen voelt de verlamde Monica zich te veel een blok aan het been van Alan en besluit zelfmoord te plegen. Een verscheurde Alan keert samen met Andy terug naar Taiwan om orde op zaken te stellen.

Regisseur Clarence Ford, die aan de lopende band aan films werkt waaronder het sublieme DRAGON FROM RUSSIA, maakt er een gewoonte van om zijn films vol te stoppen met fantasierijke actiescenes. Echter, de deskundig gechoreografeerde (maar lukraak gemonteerde) shootouts en knokpartijen zijn ongeveer de enige opwindende zaken in deze film. Al het andere in de film is zonder enig gevoel en inspiratie uitgevoerd inclusief de ondertitels die simpelweg de echte voornamen van de acteurs tonen voor de filmpersonages! De dramatische en humoristische elementen staan op zichzelf en hebben totaal geen functie binnen het verhaal. Andy Lau's rol is er hoofdzakelijk voor de humoristische afwisseling terwijl de rol van Alan Tang is overladen met melodrama. Resultaat is een niet echt geslaagde combinatie van slapstick, melodrama en triad intrige.

GUN AND ROSE (Hong Kong 1992)
regie: Clarence Ford aka Fok Yiu Leung;
productie: Rover Tang;
met: Alan Tang, Andy Lau, Simon Yam, Leon Lai, Monica Chan, Carrie Ng, Loletta Lee, Bowie Lam, Tien Feng;
distributie: World Video.

THE NOCTURNAL DEMON

Moon Lee (ANGEL) speelt een naïef maar onuitstaanbaar snoezig boerenkinkeltje van het platteland met een verbazingwekkend bezopen kapsel (we zijn anders van haar gewend). Vanuit China arriveert ze in Hong Kong en raakt onmiddellijk betrokken in een juweliersroof onder leiding van bendeleider Yuen Wah. Ze rollerskate (!) naar de scene van de shootout tussen de politie en de overvallers en verrast Yuen met een portie skatual arts.

Na het weerzien met haar blinde

Moon Lee en co. in nood

grootvader en haar oncharmant neef krijgen de drie al gauw te maken met een verdorven seriemoordenaar die eerst de kelen van zijn vrouwelijke slachtoffers doorsnijdt om vervolgens hun tongen aan zijn goudvis te voeren. Wanneer Moon's vriend wordt vermoord door de slasher worden zij en haar neef als de hoofdaders verdacht. Beiden gaan ze dan op jacht naar de ware moordenaar.

THE NOCTURNAL DEMON is bij vlagen pakkend en heeft een aantal humoristische momenten maar is al met al een curiositeit die probeert zoveel mogelijk genres (slasher, comedy, martial arts...) in een film te proppen. Moon Lee functioneert behoorlijk goed in een licht komische rol maar de film besteedt te weinig tijd aan haar en te veel aan de onzinnigheden van de almaar brommende vader en onhandige neef.

THE NOCTURNAL DEMON (Hong Kong 1991)
regie: Ricky Lau;
met: Moon Lee, Yuen Wah, Tsui Siu Ming, Richard Ng;
distributie: World Video.

ONCE UPON A TIME IN CHINA 2

ONCE UPON A TIME IN CHINA, het succesvolle epos van regisseur/producent Tsui Hark was een combinatie van melodrama en spectaculaire actie tegen een historische achtergrond en luidde een revival in van de klassieke kung fu film (een genre dat zijn hoogtepunt kende rond 1981 en daarna de weg bereidde voor de huidige gangster en "gambling" films). ONCE UPON werd wereldwijd

warm onthaald op de vele filmfestivals en nog geen tien maanden later komt ONCE UPON A TIME IN CHINA 2 uit.

Ook ONCE 2 beval de succesvolle combinatie van de vorige film tegen een historische achtergrond. Alhoewel de meesten van de originele cast niet meer van de partij zijn (inclusief Jacky Cheung, Kent Cheng en actie-ster Yuen Biao), keert Jet Lee terug in de rol van de Kantonese volksheld Wong Fei Hung, een legendarische martial artist en kruidendokter. Net als de vorige film, is Jet Lee's sensationele bekwaamheid in de martial arts (meervoudig Wu Shu kampioen in China) perfect uitgebeeld door de fantasierijk gechoreografeerde vechtsctenes. Het lijkt er meer en meer op dat de van oorsprong uit China afkomstige acteur Jacky Chan's rol over gaat nemen als HK's beroemdste actie ster.

De proloog, die zeer herinnert aan de openingsscene van Liu Chia Liang's LEGENDARY WEAPONS OF CHINA (aka LEGENDARY WEAPONS OF KUNG FU (1982, mogelijk de beste Kung Fu film ever) vertelt van Wong Fei Hung's trip naar Canton om een lezing te geven over accupunctuur.

Wong wordt vergezeld door de Engels opgeleide Aunt Yee (Rosamund Kwan - SWORDSMAN 2, VENGEANCE IS MINE) en martial arts leerling Fu (Mok Siu Chung, die Yuen Biao vervangt). Fu is verliefd op Aunt Yee terwijl Yee een oogje op Wong heeft. De aarzelende romance tussen Yee en Wong zorgt voor enkele amusante momenten.

Stond in ONCE UPON A TIME IN CHINA een China centraal dat moet

Jet Lee

omgaan met modernisering en Westerse invloeden. ONCE 2's Canton van 1895 (vijf jaar voor de bloedige Boxer's Opstand die alle Westerse invloeden in China elimineerde) schildert evenwel een nog grimmiger beeld van vreemdelingenhaat en botsingen tussen de verschillende culturen. De White Lotus Sect, een bizarre religieuze sekte, gaat tot het uiterste en roept antibuitenlandse sentimenten op. Aunt Yee wordt door de beïnvloede buurt gestenigd omdat ze Westerse kleding draagt en wanneer Wong haar uit de woedende menigte redt, valt hij direct in ongenade bij de sekte. Intussen worden de Engelse scholen en Britse ambassades bestookt met aanvallen van de sekte.

Tijdens Wong's lezing over accupunctuur aan een niet-begrijpend Engels publiek, maakt Wong kennis met een andere Chinese dokter die aanbiedt om Wong's Chinees te vertalen voor het publiek. De dokter blijkt Sun Yat Sen te zijn (duidelijk gebaseerd op de bijna gelijknamige historische figuur die meehielp aan het vestigen van de Chinese Republiek en voor korte tijd president hiervan was). Als de officieren van het Manchu Court horen dat Sun een revolutie wil beginnen, vaardigen ze zijn arrestatiebevel uit. Het Manchu Court staat de White Lotus Sect toe om de leden van het Britse consulaat te doden opdat de officieren de ambassade kunnen doorzoeken op Sun's aanwezigheid. Dit gegeven is een ideaal excuus om Wong Fei Hung op te laten draven en hem tot actie over te laten gaan. Wanneer de aanval op het consulaat wordt ingezet door de sekte, dringt Wong in de tempel van de Sekte, schakelt alle volgelingen uit en lokt de meester uit zijn schuilplaats. Resultaat is een opwindend en letterlijk vonkend duel ("tafelgevecht") tussen Wong en de onoverwinnelijk geachte meester en hogepriester Kung. Opmerkelijk is dat deze uitvoerige martial arts wedstrijd niets anders is als inleiding voor Wong's laatste duel met Lan, een Court officier. Aangezien Lan wordt vertolkt door Donnie Yen (opvallend door zijn unieke vechtsstijl sinds zijn debuut in DRUNKEN T'AI CHI

in 1981) is de confrontatie tussen deze twee zeer getalenteerde vechters spectaculair en adembenemend. Het gevecht met de bamboe-stokken kan de boeken in als een van de beste cinematografische (zowel qua montage als uitvoering) stokgevechten en kan met recht naast Liu Jia Liang's 8 DIAGRAM POLE FIGHTER (1984) worden gevoegd.

De vechtszenes zijn dus duidelijk met zorg uitgewerkt, zoniet beter als in het eerste deel. Op het gebied van de humor is ONCE 2 echter lang niet zo grappig als zijn voorganger ondanks de aanwezigheid van meer komisch bedoelde scènes (Wong kan bijvoorbeeld nog steeds niet met mes en vork eten). De historische achtergrond zorgt voor een effectief en somber beeld van een maatschappij verscheurd door geweld en religieus fanatisme waar humor niet op zijn plaats is. Zelfs de actiescenes kunnen het wanhopige en hopeloze gevoel niet onderdrukken.

Jammer genoeg is de film te genre-gebonden om de verscheidene complexe thema's uit te werken. Tsui Hark betreedt beide wegen door historische parallellen te trekken en zo een duidelijk beeld te creëren van een land in beroering. Ondertussen laat hij een gefingeerd personage de anti-buitenlandse moordenaars en corrupte regeringsofficieren bestrijden om zo de problemen op te lossen. Wong Fei Hung blijft er echter onwrikbaar a-politiek onder. Hij houdt zich meer met zichzelf bezig en het beschermen van zijn vrienden (waaronder voormalig Shaw Brothers ster David Chiang in een bijrol) dan enige interesse te tonen voor de revolutie. Resultaat is een slimme mix van feit en verzinsel oftewel prima entertainment, dat toch ook overkomt als een geschiedenisles in stripboekvorm. Niettemin was ONCE 2 duidelijk de martial arts film van 1992. Het laatste halfuur (de twee duels) bevat verbazingwekkend geregisseerde en gemonteerde vechtszenes en Tsui Hark is nog steeds een van de weinigen die tot dit soort resultaten komt. Toch rust het succes van de film grotendeels

op Jet Lee's schouders, van wie we ongetwijfeld nog veel te zien krijgen.

ONCE UPON A TIME IN CHINA 2
(Hong Kong 1992)

regie: Tsui Hark;
productie: Tsui Hark, Ng See Yuen;
martial arts regisseur: Yuan He Ping;
met: Jet Lee, Mok Siu Chung, Rosamund Kwan, Donnie Yen, David Chiang;
distributie: Long Shong Video.

OPERATION PINK SQUAD

Ng Siu Mui (Sandra Ng), een vrouwelijk politieagent, wordt hopeloos verliefd op een blinde man die verdacht wordt van de overval op een juwelierszaak. Wanneer ze het huis van de blinde (Piu) bezoekt met haar collega Plastic, lukt het Siu Mui om een relatie aan te knopen met de aandoenlijke Piu. Echter, Piu gebruikt Siu Mui als bescherming tegen zijn woedende en bedrogen partner Diana die de gestolen diamanten van Piu terug wil. In een chaotische confrontatie raakt Diana ernstig gewond door toedoen van Siu Mui. Als daarop de politie komt en Piu insluit, zijn ze echter niet in staat de diamanten te vinden. Piu besluit Hong Kong te verlaten maar niet eerder als hij van Siu Mui afscheid kan nemen (natuurlijk met de nodige bedoelingen en dramatische consequenties).

Regisseur Jeff Lau heeft er echt een zoolje van gemaakt. De combinatie

OPERATION PINK SQUAD

CAST: SANDRA NG, ANN BRIDGEWATER, MELANIE BARTER, ELA CHAN, JEFF FALCON

van slapslick humor en serieus drama valt hopeloos in het water door het zeer onwaarschijnlijke verhaal. De daarbij komende overdreven prestaties van de acteurs (uitgezonderd Piu die een eenzame maar geloofwaardige rol neerzet) gecombineerd met de platte en soms hilarische humor, komt de spanning in de film niet ten goede. Sandra Ng (THEY CAME TO ROB HONG KONG) heeft een energieke maar niet aantrekkelijke uitstraling en haar komische prestaties zetten je eerder aan het huilen dan aan het lachen.

Veel onderhoudender is Jeff Lau's sequel: OPERATION PINK SQUAD 2, een bovennatuurlijke actiekomedie die het dramatische aspect verstandelijkerwijs vermijdt.

OPERATION PINK SQUAD (Hong Kong 1988)
 regie: Jeff Lau;
 productie: Hoi Wong;
 met: Ng Kwan Yue (aka Sandra Ng), Lowell Lo, Ricky Hui, Melanie Barter, Ann Bridgewater, Souki Kwan, Elsa Chan, Jeff Falcon;
 distributeur: World Video.

THE RAID

Tsui Hark's tegenvallende historische film THE RAID is een goed voorbeeld van langdradige en inhoudsloze (epische) actiecinema. De film maakt

fantasierijk gebruik van stripboektekeningen als een vertelmethode maar de film haalt bijna nooit het niveau van de typische en snelle humor van een strip. In plaats daarvan wordt het verhaal belast door zich te concentreren op veel te veel personages en deze ook nog zo onnozel mogelijk af te schilderen zodat niemand enige verwantschap meer voelt.

De verhaallijn suggereert een combinatie van Dean Shek's THEY CAME TO ROB HONG KONG met de militaristische actie van Sammo Hung's EASTERN CONDORS. Jammer genoeg staat de film dicht bij de eerste. Shek (A BETTER TOMORROW 2) vervult een hoofdrol als de oude, teruggetrokken soldaat Dr. Choy die tegenwoordig als arts werkt. Choy verlangt ernaar om zich aan te sluiten bij het Chinese verzetsleger om het Manchurijse rijk omver te werpen. De leger-luitenant (Chu Kong) weigert Choy echter vanwege zijn leeftijd. Choy, diep teleurgesteld, gaat dan zelf op pad om tegen Manchurije te vechten en maakt zich op om hun dodelijke gifgasfabriek te vernietigen.

Op weg komt hij de leger-luitenant tegen en ze besluiten dan toch samen tegen de vijand te vechten. Ze worden bijgestaan door WO-1, een vrouwelijke undercover agent, en Bobo Bear (Jacky Cheung - BULLET IN THE HEAD, BULLET FOR

HIRE), een vakbondsleider voor mijnwerkers. Bobo is verliefd op Kim Bi Fai (Joyce Godenzi EASTERN CONDORS), een beroemde actrice, ook al heeft hij haar nog nooit ontmoet. Haar echte naam is Kawashima Yoshiko en ze blijkt te werken voor de Manchurijse keizer Pu Yi terwijl ze in het geheim een relatie heeft met Mr. Masa (Tony Leung - HARDBOILED), de rechterhand van de keizer. (NB. Voor een meer serieuze kijk op het waargebeurde verhaal van de veroordeelde spion Kim Bi Fai aka Kam Bik Fai, zie Anita Mui's THE LAST EMPRESS OF MANCHURIA). Kim en Masa hebben hun eigen plannen om de keizer omver te werpen en zo hun eigen dubieuze plannen te verwerkelijken.

Het nogal saaie verhaal kent genoeg actiescenes maar deze ontberen overtuigingskracht en geloofwaardigheid. Onze helden lukt het om niet gewond te raken zelfs wanneer talloze soldaten hun van achteren beschieten. Op een gegeven moment stoppen ze zelfs om een aantal gevangenen te redden terwijl ze en masse in de rug worden aangevallen. Alhoewel de film een aantal goeie gags bevat (zoals een liefdesbrief die constant in de verkeerde handen valt), berooft de belachelijke humor de meeste scènes van hun geloofwaardigheid. In tegenstelling tot Tsui Hark's verbazingwekkende PEKING OPERA BLUES ontbreekt het deze humoristische kijk op de Chinese geschiedenis aan gezond verstand om balans te vinden tussen de serieuze en komische toon.

THE RAID (Hong Kong 1991)
 regie: Tsui Hark, Ching Siu Tung;
 met: Dean Shek, Jacky Cheung, Corey Yuen, Chu Kong, Tony Leung, Joyce Godenzi;
 distributie: Golden Cinema City.

STONE AGE WARRIORS

Stel je voor, een Italiaanse jungle adventure gecombineerd met Hong Kong stuntwerk en martial arts. Stop er een paar aantrekkelijke Hong Kong actrices in, indrukwekkende en

in het oogspringende fotografie en je hebt het produkt van een zeer vermakelijke potpourri als **STONE AGE WARRIORS**. Dit bizarre werkje van regisseur/producent Stanley Tong (**BLOOD OF THE BLACK DOG**) overtreft alle verwachtingen en maakt niet alleen indruk met betrekking tot het visuele aspect, ook de prestaties van de twee heldinnen Elaine Lui (**ANGEL**) en Nina Li Chi (**TIGER ON THE BEAT**) die wanhopig proberen te overleven in de jungle imponeren.

Lui speelt Eko, een Japanse martial arts actrice. Haar vader, een zakenman, wordt vermist tijdens de jacht op een schaf in de oerwouden van Indonesië. Eko gelooft dat haar vader dood is. Lucy (Nina Li Chi), de zwangere geliefde van haar vader, haalt Eko over om op zoektocht te gaan. In de jungle raken de twee vrouwen al gauw verwickeld in een strijd tussen twee stammen. Een Aziatische martial arts missionaris (**BRAINDEAD** was niet de eerste film met een knokkende priester!) Lung Fei,

gespeeld door Fan Siu Wang, redt de twee vrouwen en wordt later hun gids om de vader op te sporen. Eko ontdekt dan dat Lucy niet zwanger is: ze blijkt voor een verzekeringsbedrijf te werken dat probeert te bewijzen dat Eko's vader niet dood is, zodat de hoge levensverzekering niet hoeft te worden uitbetaald. Het trio moet voor het einde nog allerlei ontberingen doorstaan variërend van levensgevaarlijke schorpioenen en uitgehongerde Komodo draken tot vijandige kannibalen en kickboksende drugsbaronnen.

Ondanks de brutale opening waarin een groep ontdekkingsreizigers wordt aangevallen door bloeddorstige inboorlingen, ontbreekt het **STONE AGE WARRIORS** aan de onoverkoombare gore zoals in de meeste Italiaanse kannibalen films. Genrefans zullen echter niet teleurgesteld zijn aangezien de film het goed maakt door een behoorlijke dosis goed choreografeerde martial arts,

inclusief een vliegende Lung Fei en een verdacht veel op Yuen **EASTERN CONDORS** Biao lijkende Fan Siu Wang. Daarnaast verhoogt het feit dat de film op locatie is gefilmd de dreigende sfeer. De twee heldinnen, de knappe Nina Li Chi en de levendige Elaine Lui, zetten pakkende prestaties neer terwijl ze op komische (en natuurlijk moedig) manier de ontberingen van de jungle doorstaan. Vooral Lui demonstreert waarom ze tegenwoordig zo wordt gemist in HK actiefilms sinds haar innemende rollen in **ANGEL** en **ANGEL 2**. Haar atletisch vermogen (let op indrukwekkende trap,- en zwaardvecht scènes) maakt haar des te geloofwaardiger als actieheldin.

STONE AGE WARRIORS (Hong Kong 1991)

regie/productie/scenario: Stanley Tong;
met: Li Chi aka Nina Li Chi, Elaine Lui
aka Lui Siu Lung, Fan Siu Wang, Dick
Wei;

laserdisc: World Video Laserdisc. ■

ONTSNAPPEN UIT EEN NACHTMERRIE

Een interview met Dario Argento

Er bestaat geen andere regisseur die zo door zijn fans aanbeden wordt als Dario Argento. De 52 jaar oude meester van de Italiaanse thriller- en horrorcinema dankt zijn status echter niet alleen aan zijn films, maar ook aan de manier waarop hij zich naast zijn werk manifesteert. Hij is een buitengewoon gevoelig persoon, maar buiten alles is hij een groot cinefiel en kan een ontwapenend enthousiasme aan de dag leggen voor films van de meest uiteenlopende regisseurs. Zo trof men hem ook enthousiast kletsend met zijn fans, pilsje in de hand, aan in de foyer van Alhambra tijdens het Festival van de Fantastische Film. Dat de man zo wars is van sterallures siert hem; wanneer Oliver Kerkdijk en ondergetekende Argento interviewen, omschrijft hij fanzines als "the basis".

Dario Argento is een unieke man met een uniek oeuvre. Tijdens het filmmaken put hij zichzelf mentaal en fysiek uit door zijn enorme gedrevenheid - op hun beurt voeren zijn films, de produkten van zijn vreemde psyche, de fans mee in een cinematografische trance. **SUSPIRIA** (1976) en **INFERNO** (1979) zijn totaal onvergelykbare filmtrips en nemen een unieke positie in in de filmgeschiedenis. Argento's gebruik van schreeuwende of juist strelende kleuren, hartslagverhogende camerabewegingen en superb gestileerde moord en doodslag heeft hem wereldwijd roem gebracht; in thuisland Italië is hij zo populair dat hij de straat nauwelijks op kan.

Maar de grootste en meest schrijnende misvatting die tegenstanders en soms ook liefhebbers van zijn werk hebben, is dat die zo bewonderde stijl de enige inhoud is die zijn films hebben, en dat die stijl zijn minachting voor logische verhaallijnen of duidelijke plots moet compenseren. De meeste recensenten maken zich er

gemakkelijk af, of erger nog, schuiven Argento totaal misplaatste zaken in de schoenen. Frustreert hem dat niet?

"De critici zijn gefrustreerd omdat ze me niet begrijpen, ik ben niet gefrustreerd", zegt een lachende Argento. "Soms denk ik wel eens "fuck you" maar dat is normaal. Maar ik denk dat de nieuwe critici verschillen van de oude, ze lijken me wat gecultiveerder. Soms moet ik wel eens lachen, sommige critici zijn zo dom, gemakkelijk en erg oppervlakkig".

HET DIEP RODE OPPERVLAK

Maar wat valt er dan te begrijpen? Mijns inziens kenmerkt Argento's werk zick door een bijzonder persoonlijk karakter; "Al mijn personages zijn kleine deeltjes van mijn ziel", zei hij eens. Situaties en hoofdpersonen in zijn films komen voort uit zijn eigen leven, dat hij, zo zei zijn protege Michele Soavi ooit, meer lijdt dan leeft. De vreemde verwickelingen in bijvoorbeeld **PHENOMENA** (1985) corresponderen aan zijn destijds ineengestorte relatie met Daria Nicolodi; uit een chaotische tijd wordt een odyssee van een verward personage (Jennifer Connelly) zichtbaar, culminerend in een nieuwe identiteit - niet alleen de hare maar ook die van de regisseur. In **PHENOMENA** rekende Argento duidelijk met zijn verleden af: Nicolodi en zijn dochter worden in de film gruwelijk gedood. Uit de as van die film verrees een nieuwe Argento; het navolgende **OPERA** (1987) bleek niets minder dan een meesterwerk.

Meer algemene thema's zoals seksualiteit, kunst, herinneringen, liefde en verdriet treft men echter ook in iedere film die hij maakte aan. Zijn "probleem" lijkt echter

het expliciete geweld, waarin hij zijn ideeën verpakt, hetgeen hem veel potentiële kijkers kost. De thematiek, aanwezig in bijvoorbeeld de flashbacks van Anthony Franciosa in *TENEBRE* (1982) lijkt ernstig te worden vertroebeld wanneer ze plotseling bloedige werkelijkheid worden. Het geweld is echter nooit doel op zich en heeft een belangrijke functie in het geheel. Er speelt zich meer af door de gewelddadigheden heen dan men soms wil of kan zien.

De meest indringende wijze waarop Argento dit ooit poogde duidelijk te maken, ziet men in het laatste shot van *PROFONDO ROSSO/DEEP RED* (1975): we zien een plas bloed, waarin zich het gezicht van een peinzende David Hemmings weerspiegelt. Men moet kijken onder het diepe rode oppervlak van het bloed in Argento's werk. Dan treft men ook duidelijk de verbindingen tussen zijn films aan.

"Elke film die ik heb gemaakt staat in verband met andere. *PHENOMENA* met *OPERA*, *OPERA* met *TRAUMA*, enzovoort. Het is een lang verhaal met vele hoofdstukken". Maar het lijkt er sterk op, dat alle waanzin die hij ter wereld bracht sinds *L'UCELLO DALLE PIUME DI CRISTALLO* (1969), haar einde krijgt in de ongekend prachtige slotscènes van *OPERA*.

"Dat klopt. Ik wilde in deze scene dat idee, een soort vrijheid, laten zien. Het betekende een einde van een hoofdstuk uit mijn leven. *TRAUMA* (1993) is een heel andere film, het is een nieuwe periode. Sinds *OPERA* maakte ik *TWO EVIL EYES* (1989) en *TRAUMA*, twee heel andere films".

De betekenis van *OPERA* wordt echter behoorlijk geweld aangedaan doordat het einde in de meeste exportversies ontbreekt.

"Ja, ze knipten het einde eruit. Verschrikkelijk. Het einde is inderdaad het belangrijkste van de film. Het nodigt alle mensen uit om hun eigen weg te gaan, in vrijheid. Ga in vrijheid, zonder schaamte!".

NACHTMERRIES

Argento is degene die jaren lang de giallo, de Italiaanse thriller, in ere heeft gehouden. Biedt de giallo hem het perfecte mechanisme om zichzelf te uiten?

"Daar ben ik niet zeker van. Mijn ziel heeft twee zijden. De ene zijde bestaat slechts uit nachtmerries en vreselijke impressies. De andere zijde is die van het leven, het mechanisme van het leven. Ik was blij met *TRAUMA* omdat het een giallo is, het is een tijd terug sinds ik zo dicht bij de giallo was. Toen ik de film maakte was dat erg prettig, ik was gelukkig".

Argento's eerste films waren pure giallo's en zorgden voor een hausse van dit soort films. Wat vindt hij van andere regisseurs op dat gebied zoals Martino, Lenzi en Fulci?

"Zij maakten die films alleen voor commerciële redenen, niet omdat ze geïnspireerd waren. Zij waren zeer opportunistische regisseurs en maakten dat soort films alleen maar omdat de giallo toen zo succesvol was".

Van die films is *4 MOSCHE DI VELLUTO GRIGIO* (1971) de meest onderschatte. Het is een prachtige en gevoelige film met een uitstekende rol voor Mimsy Farmer. Argento hult zich echter wat deze film betreft in een mysterieus stilzwijgen en laat alleen met een wazige blik kwijt dat hij "wilde experimenteren met de camera" en dat Mimsy Farmer "erg goed, fantastisch" was. *4 MOSCHE* roept blijkbaar ongewenste gevoelens op, wat de ondergeschoven positie van deze zeer fraaie en in Argento's oeuvre unieke film niet zal verbeteren.

Een ander vreemd werkje was *IL CINQUE GIORNATE* (1972), een komedie met Adriano Celentano. Het politieke karakter van de film is opvallend en een serieus element.

"Destijds dachten de mensen aan een tweede revolutie, vlak na 1968. Toen moest ik denken aan de andere revolutie in 1848. Ik wilde beschrijven wat er tijdens die revolutie gebeurde, om de mensen voor een tweede te

waarschuwen. (Celentano vertrouwt in de climax een mensenmenigte toe: "We zijn verraden!", ML) Die eerste revolutie was slecht, in mijn film laat ik het zien als een vreselijke illusie... en de tweede was net zo" (lacht). De huidige situatie in Italië is ook zeer verwarrend. "We moeten afwachten wat er gaat gebeuren. Maar qua verfilmbare ideeën is er niets voor mij te vinden".

LIEFDE

Wat aan Argento's carrière opvalt zijn de vele projecten die niet zijn doorgegaan, zoals een groots opgezette DAY OF THE DEAD met Romero, of het mysterieuze UNDICI, over voodoo.

"Ik ben voor UNDICI naar Martinique en Guadeloupe gereisd om locaties te bekijken. Ik weet niet waarom het niet is doorgegaan. Soms studeer ik te lang over een project en na een paar maanden krijg ik weer een ander idee, ik krijg een nieuwe liefde en vergeet de oude. Zo gaat dat".

Argento's laatste liefde, TRAUMA, heette voordien AURA'S ENIGMA. Vanwaar die naamswijziging?

"Het was een toevallige titel. De Amerikaanse distributeurs hielden niet van AURA'S ENIGMA, de originele titel. Er zouden twee problemen zijn. Ten eerste: niemand weet wat ENIGMA betekent – de Amerikanen zijn erg onwetend. Ten tweede is AURA voor hen te moeilijk uit te spreken. (Aura is de Roemeense naam van de hoofdfiguur, ML) Toen stelde Klein (co-scenarist van TRAUMA) de titel TRAUMA voor. Persoonlijk vond ik AURA'S ENIGMA beter, het is een veel mysterieker titel".

Opvallend is de hoofdrol van Asia Argento, Dario's dochter.

"Asia speelde hiervoor in zo'n 5 a 6 films en ik vond dat ze het daarin goed deed. Toen ik AURA'S ENIGMA schreef dacht ik dat ze goed zou kunnen zijn voor de hoofdrol: ze is jong en slank, wat belangrijk was omdat ze een

anorexia-patiënte moest spelen. Ze deed zelfs een dieet voor haar rol".

TRAUMA werd opgenomen in de USA. Was dat wel verstandig na de nare ervaringen aldaar in het verleden, zoals bij INFERNO?

"Het ging erg goed. De technici en acteurs waren uitstekend, en de crew was zeer enthousiast. In Europa zijn de crews erg saai. Maar in de USA zijn ze erg blij met hun baan en beschouwen het als iets belangrijks. Ze willen graag dingen leren". En hoe zit het met Raffaëlle Mertes, die ook zeer verdienstelijk de fotografie van Soavi's LA SETTA (1990) voor zijn rekening nam? "Ik vond zijn werk voor LA SETTA goed. Hij is nieuw, jong, en erg goed". TRAUMA zal er dus in ieder geval als een plaatje uitzien.

DE GROTE ILLUSIE

In een interview met STARFIX in 1983 zei Argento dat "het leven een illusie is en de cinema haar evenbeeld moet zijn". Sinds zijn eerste film is dit een centraal thema in zijn werk geweest: in L'UCELLO ziet Tony Musante een gebeurtenis die de quintessens van het verhaal vormt, maar weet deze niet op de juiste manier te interpreteren. Argento leidt de toeschouwer behoedzaam om de tuin; uiteindelijk bleek niets zoals het was. In INFERNO dolen de protagonisten doelloos rond in een geniale esthetische wereld van verbluffende doch verraderlijke architectuur, en weten elkaar nimmer te bereiken. Wanneer Leigh McCloskey een laatste blik werpt op het brandende inferno en met gebogen hoofd het beeld uit- en de "normale wereld" inloopt, wordt de kijker pas gewaar hoezeer de regisseur hem of haar heeft verdoofd. De regisseur als cartesiaanse illusionist?

"Dit is een van mijn obsessies. Het leven is een illusie, soms denk ik dat ik zelf een illusie ben. Het enige dat me een beetje zekerheid biedt is de film. Films zijn OK. Elke

keer wanneer je een film ziet, verandert je leven. Ik moet ontsnappen in een nachtmerrie. Niet zomaar nachtmerries, maar zelfs die van het daglicht. Het is goed artistiek bezig te zijn, een film te maken, te ontsnappen, als in een sprookje te zijn. Het belangrijkste in ieder werk, dus ook het filmmaken, is discipline. Mijn discipline is zeer sterk, en grenst soms aan de waanzin."

Wanneer ik mijn exemplaar van K.R. Johnsons boek "The Fulcanelli Phenomenon" tevoorschijn haal, raak Argento zeer geïnteresseerd. (Dit fascinerende boek over de 20e-eeuwse alchemist Fulcanelli is alleen aan te raden voor ware INFERNO-discipelen.) Fulcanelli was tenslotte de basis voor de figuur Varelli in INFERNO?

"Het was losjes gebaseerd op Fulcanelli. Wanneer ik terug zal komen op de "Three Mothers"-trilogie zal ik deze thema's opnieuw gebruiken, maar wanneer weet ik nog niet." Maar ook Jung heeft Argento in deze periode sterk beïnvloed.

"Jung's boeken over alchemie zijn bijzonder interessant. Ten tijde van INFERNO was ik zeer geïnteresseerd in Jung. Maar na een paar jaar kwam ik toch weer terug bij Freud, een heftige Freud, dus niet meer zoiets magisch maar meer concreet. TRAUMA is een zeer Freudiaanse film."

Als we het nu toch over Freud hebben: in de kopie van L'UCCELLO die op het festival werd vertoond ontbrak de scene waarin de moordenaar met een mes het ondergoed van het slachtoffer verwijderd, alvorens haar te doden; hier wordt het verschil tussen moord en sex opgeheven.

"Sexuele driften zijn zeer belangrijk in mijn films. In deze scene hebben de moordenaar en het slachtoffer een zeer sterke relatie. De messen die ik gebruik lijken altijd op een fallus, ze lijken zo veel als maar mogelijk is op een fallus" (lacht).

SNIJDEN

Dat was de eerste keer dat Argento's werk werd geknipt door de censuur, zijn aartsvijand. Hoe is de situatie nu op dat gebied in Italië?

"Op het ogenblik goed. Er is grote verwarring in Italië gaande en hierdoor ontstaat wat meer vrijheid. Er is nauwelijks macht. TRAUMA is vrijgegeven voor alle leeftijden; dit is de eerste keer in mijn leven dat dat gebeurt, dus ik ben zeer gelukkig. Er zijn echter weinig Italiaanse films in de bioscopen, het meeste is Amerikaans. Dat is erg jammer. Er is een grote crisis aan de gang in Italië."

Het extreemste voorbeeld wat betreft snijden in Argento's films biedt PROFONDO ROSSO: de exportversies zijn 15 minuten korter dan de ruim twee uur durende Italiaanse. Hier ging het voor de verandering niet om geweld, maar om de scènes betreffende de relaties tussen Marc (David Hemmings), Carlo (Gabriele Lavia) en Gianna (Daria Nicolodi), essentieel voor de betekenis van de film.

"Het was ongelooflijk dat ze dat er uitknipten. Op dat moment was ikzelf Gianna Brezzi en Marc Daley, beide figuren. Maar ik ben ook de regisseur in OPERA (gespeeld door Ian Charleson). Zijn vriendin zegt: "Je bent een sadist!". Maar ik ben geen sadist, het is slechts

Hemmings, Nicolodi en Argento: spot the real couple

mijn film! Soms hoor ik dat soort verhalen, zelfs in mijn gewone leven. Je vriendin zegt: "Je bent een sadist!". En ik zeg: "Maar je kent me, je slaapt toch met me?!" (lacht).

Er gaan nog steeds hardnekkige geruchten rond over de onderwaterscène met Irene Miracle in INFERNO. Er schijnt een scène te zijn waarin de deur onder water opengaat en er allerlei demonische gezichten verschijnen.

"Deze scène bestaat...de distributeur knipte het eruit. Ze vonden de scène waarschijnlijk te lang", zucht Argento. In ieder geval doet dat gerucht nu niet meer ter zake!

Een andere vraag die Argento-fans bezighoudt is of hij ooit nog eens een verhaal van Lovecraft gaat verfilmen.

"Lang geleden ben ik ermee bezig geweest. Maar ik bedacht me, en maakte een andere film. Onlangs vroeg een Amerikaanse producent me waarom ik niet eens een verhaal van Lovecraft zou verfilmen. Misschien dat ik het met Soavi doe, maar ik ben er niet zeker van. Wellicht volgend jaar. Eerst wil ik een boek schrijven, en dan een nieuwe film beginnen, tegen het einde van dit jaar. De titel ervan is STENDHAL SYNDROME, dat ik in de USA zou willen filmen met Bridget Fonda. Ik denk dat dat mijn nieuwe film wordt."

Duitsland en Italië hebben altijd een vreemde fascinatie voor ieders cultuur gehad. Dat geldt ook voor Argento.

"Dat komt door hun gevoel, de trots, de films, expressionisme, vele dingen. Ik ben zeer geïnteresseerd in Duitsland door het verleden, de verhalen, de boeken, Lang, Murnau. Maar ook de architectuur, zoals in SUSPIRIA."

Nu Argento toch in Nederland is, volgt de onvermijdelijke vraag: waarom vindt hij Hieronymus Bosch zo geweldig?

"Ik hou van zijn fantasieën. Zo vrij als hij in zijn fantasieën was, dat was ongelooflijk. Ik pretendeer overeen te komen met mensen zoals Bosch. Deze mensen willen het monster beschrijven, verschrikkelijke dingen tonen... en de mensen leren goed te zijn. Ik beschouw me als zo'n persoon".

Mike Lebbing

(Met dank aan Oliver Kerkdijk)

TWO MAGNIFICENT HONG KONG
TURKEYS:

**GOLDEN QUEEN COMMANDO & PINK
FORCE COMMANDO**

"Lawrence Full" (must be the Anglo pseudonym of Chu Yin Ping – director of Jacky Chan's ISLAND OF FIRE) knows how to build an entertaining movie: steal parts of the soundtracks from MANIAC, DRESSED TO KILL and most importantly THE GOOD, THE BAD AND THE UGLY; hire David Bowie's hairdresser of LABYRINTH for one of the most beautiful girls of Hong Kong cinema Elsa Yeung, buy cheaply the script of John Wayne's THE ALAMO (for PINK FORCE COMMANDO!) and last but not least, hire hundreds of extra's to wear the costumes he found on the flea market called Hollywood.

The story of both parts is set in WW 2 (trust me, nobody will confirm the setting of the movie, half of it could play in the old grand west, the other half in the present...). GOLDEN QUEEN COMMANDO starts off with the introduction of seven female characters by showing their special gifts (theft, marksmanship, seduction, blowing up the surroundings (I love Sally Yeh in this role), strength and the dangerous card cheater Black Cat aka Elsa Yeung – yeah, the girl with the hairdresser!). Each of the girls is imprisoned for their deeds and it is here that we meet Black Fox (hello Rambo), the most enigmatic girl of the group. She manages to get all of them thrown into the prison's Black Hole (they used every stereotype of a John Ford western!) and they all escape together. Fox is a government agent who wants to hire the girls to destroy a rebel chemical warfare lab at the end of the world (eg Budget). As we all know the girls go to war and you will not believe me, the lab is one of the cheapest sets I have ever witnessed in a movie. It looks like a table with bottles with coloured water in a cave (nice description and I have seen PLAN NINE FROM OUTER SPACE, too. The latter looks like a TERMINATOR remake in comparison with this one! but the girls' beauty and fighting outshines Schwarzenegger's and Lugosi's masterpieces). Don't worry, the journey of the girls to the cave is so entertaining and sometimes hilarious – you'll believe everything you see.

The story of the movie is nonexistent but the setpieces (eg the prison escape, the brutal fight, the sequence on the cemetery and the ending) are fantastic. The leader of the girls is merciless, the card shark has seen every Doc Holliday movie in existence (dressed in black with a bible (a deadly book!) under her arm) and Sally Yeh looks sexy in a pair of shorts, smoking Bogart's cigarettes straight out of THE MALTESE FALCON and blowing people into Nirvana. Like the sequel, the film's dubbing is inept, but reinforces the crazy story of the movie. The film is cut with a large knife but the whole atmosphere of the proceedings outstands the bad and split print. Give me this movie everyday instead of...

One year later Ping directed the sequel PINK FORCE COMMANDO with five of the original members of the cast (without Elsa Yeung's hairdresser, we only see stock footage out of the first part). It's kind of a surprise to see a sequel at all (I can't tell why, but GOLDEN QUEEN COMMANDO ends on a downbeat note). Venus Lin betrays her friends for a man and escapes with the stolen gold while one of the team is killed. The other members

are looking for something (it's hard to determine what it is but I believe to remember it's valuable) and find stages straight out of an old Hollywood western, I believe the actors call it a town? Venus Lin learns of her mistakes after being wounded by her friend. She meets the Man-With-No-Name from the Eastern part from our globe and chops up her hand in exchange for a machinegun. Her friends are captured in the town by several armies (you must see it to believe it) and now the ALAMO plot starts running.

Like the first part, the action is swift and without mercy. All the female characters are well drawn but the script is incoherent. You won't learn anything from the background, the Army Of Darkness looks like a carnival group mixed up with an ammunition train. They are not scary!

Both movies look cheap and the plot is hard to describe, but believe me, both are highly entertaining action flicks, badly dubbed (which is exactly right for the atmosphere of the films) and both prints are damaged and splicy. As long as the Hong Kong filmmakers steal only the skeleton of the American movies in order to cook a whole new meal (which makes you hungry for more), it's OK. Everyone is heralding the old Italian western, but you'll never ever forget the Eastern Western! After seeing GOLDEN QUEEN COMMANDO and PINK FORCE COMMANDO you'll put your John Wayne collection in the dustbin, both movies are crazy. My uncut version of GOLDEN is in English with Spanish subtitles, but both are not very violent or excessive in comparison with some of the Italian counterparts.

If you want to fresh up a movie party, screen one of those; it's the best way to loose friends...

Thomas Harbach

**GOLDEN QUEEN COMMANDO aka SEXY COMMANDO
(Hong Kong 1985)**

director: Lawrence Full (aka Chu Yin Ping);
production: Joseph Lai;
script: Benny Ho;
music: Stephen So;
cast: Venus Lin (aka Lin Ching Hsia), Teresa Tsui, Elsa Yeung, Hilda Lau, Silvia Pang, Sally Yeh, Conan Leung, Sophia Ching, Paul Sheu, Leung Yue, Keith Kui, Arthur Frank.

**PINK FORCE COMMANDO aka PINK FORCE (Hong Kong
1986)**

director: Lawrence Full (aka Chu Yin Ping);
production: Joseph Lai;
script: Benny Ho;
music: Stephen So;
cast: Venus Lin, Elsa Yeung, Sally Yeh, Hilda Lam, Alan Lau, Teresa Tsui, Champ Wang, Simon Hor, Paul Sheu, Sophia Ching.

You want your article to appear on this page too? Then send in your reviews but be sure you cover something obscure and interesting!